

BOLDOG PIETRO CASANI
ÉS A SPANYOL POLGÁRHÁBORÚ
VÉRTANÚI

PIETAS ET LITTERÆ

RÓMA-SZEGED

1995

Kiadja a Magyar Piarista Rendtartomány

SZEP1 - 1995.

BOLDOG PIETRO CASANI,
a szerzetesi szegénység és a nevelés apostola

Előszó

Az 1700-as évek elején Szegeden kórházba vittek egy Szócs Ilona nevű fiatalasszonyt pestises tünetekkel. A betegség annyira elhatalmasodott rajta, hogy haldokolni kezdett. Elhívták a kórházlelkészt, aki kiszolgáltatta számára a szentségeket majd homlokához és melléhez érintette tiszteletreméltó Pietro Casani atya képét. A beteg azonnal jobban lett, másnap már el tudott menni a szentmisére és nemsokára a kórházat is elhagyhatta.

Ki volt Pietro Casani, akinek közbenjárására visszanyerte egészségét? Ki volt ő, aki egy másik szerzetesrendből lépett át a piarista rendbe és vált a rendalapító legbenső munkatársává, ahogy a boldoggáavatási dokumentumok fogalmazzák: „Kalazancius jobbkeze, rendjének tartóoszlopa és alapja”? Milyen üzenete lehet egy háromszáz évvel ezelőtt élt piarista szerzetesnek a mai kor emberéhez?

Ezekre a kérdésekre keres választ Antonio Perrone piarista atya a Pietro Casani levelei első kiadásához írt bevezetésében. Ezt a kis írást adjuk most közre önálló tanulmányként. Aki jobban meg szeretné ismerni Pietro Casani életét és munkásságát annak P. Mario Carisio könyvét ajánljuk: P. Pietro Casani delle Scuole Pie, Roma, 1990.

A boldoggáavatás (Róma, 1995. október 1.) nemcsak ünnep, hanem üzenet is. Adja Isten, hogy e kis füzet segítségével minél többen meghallják azt az üzenetet, amelyet a mi Urunk küld nekünk, szolgálja, Pietro Casani életének tanításával. Ha Rómában a Szent Pantaleon templomban megállunk sírja előtt, imádkozunk hozzá és megfogadjuk sírjára írt szavait, melyeket oly gyakran mondott a szenvedésekben és megpróbáltatásokban: „Nyugodjunk meg és imádkozzunk!” - talán megoldást találunk zaklatott és rohanó életünk sok problémájára is.

Róma, 1995. augusztus.

Ruppert József
postulator generalis

A szentek időszerűsége

Csaknem 3 és fél évszázad, egészen pontosan 348 év telt el Boldog Pietro Casani 1647-ben bekövetkezett halála és 1995 között, amikor a boldoggáavatás szertartásában ünnepélyesen és véglegesen elismerte életszentségét az Egyház. Ez az óriási időkülönbség bőven elegendő ahhoz, hogy első látásra időszerűtlennek és érdektelennek bélyegezzük korunk és a mai társadalom szempontjából egy olyan ember alakját, problémáit és belső elhatározásait, aki a mienkétől gyökeresen eltérő társadalmi, kulturális és egyházi körülmények között élt.

A XVI-XVII. század fordulójának társadalma, politikai és vallási problémái rég letűntek már a történelem mindent elemésző folyamatában (Pietro Casani 1572. szeptember 8-án született Lucca városában, és Rómában halt meg 1647. október 17-én). E korszakot lehet tanulmányozni, kutatni, sőt akár csodálni is, hiszen jelentős eredményeket ért el ekkor az emberiség - de milyen útmutatással is szolgálhatna a 3. évezred embereinek vágyai, problémái, érdekei, életkörülményei jobbjátása szempontjából?

Nem sokkal, ha a társadalom anyagi, gazdasági oldalát, társadalmi életünk szervezetségét vesszük csupán figyelembe, amellyel az ember az anyagi világhoz kötött létét igyekszik szabályozni. Nem érvényes ez azonban a mélyebb emberi valóságra, a szellemi értékekre, hiszen ezek léte és fejlődése nincs kitéve az idő kérlelhetetlen törvényének.

Ha most kifejezetten a kereszténység értékeire gondolunk, az Evangélium lelki üzenetére, amely már két évezrede „a világ sója és világossága”, elmondhatjuk, hogy az ezekből táplálkozó emberi tapasztalat aktualitása csak attól függ, mennyire intenzíven vannak jelen egy-egy ember szívében. Ebben az értelemben a „szentek” - és nemcsak a már kanonizált szentekre utalunk itt -, annál aktuálisabbak, minél radikálisabban fogadták be és élték meg földi létük során az Evangélium igéit. Valamilyen módon részesednek ők Jézus igéjének el nem múló erejében, amit ō maga így fogalmazott meg: „Ég és föld elmúlnak, de az én igéim el nem múlnak” (Mt 25,35). Nyilvánvalóan róluk is le kell hántani mindazt, ami mulandó és evilági, s akkor azokról az értékekről

fognak a számunkra tanúságot tenni, amelyeket olyannyira szükségesnek vélünk korunk szükségletei szempontjából is.

Ebből a nézőpontból közelítünk most tehát Pietro Casanihoz boldoggáavatása alkalmából. Kiemeljük élete legfontosabb fordulóit, az eszméket, amelyek alapvető döntéseiben befolyásolták, s amelyek szerzetesi és papi életpályáján vezették az életszentség magaslatai felé a legnehezebb helyzetekben is.

Rövid életrajza

Élete során Pietro Casani rendkívül sokféle tapasztalatot halmozott fel, sokféle helyzetet élt át. Kora ifjúságában szülei példája és irányítása alatt nevelkedett, derűsen és szilárdan járt a jöttek és az erények útján. Már ekkor is a szerzetesi életre indították alapvető tapasztalatai; teljesen Istennek akarta magát szentelni a frissen alapított Luccai Szent Szűz Kongregációban, majd később, amikor szerzetesi hivatása pontosabb formát öltött, Kalzanci Szent József fáradhatatlan munkatársa vált belőle, s osztozott vele a Piarista Rend megalapításában, terjesztésében és megerősítésében.

Jól körülhatárolható életében három időszak, amelyek során Casaniban állandó volt a törekvés Isten rá vonatkozó akaratának, tervének felfedezésére és végrehajtására mindazokban a helyzetekben, ahova az Isteni Gondviselés helyezte őt. Mindig készen volt ezért az áldozatra, hogy Istennel egyesülhessen a hősi erények gyakorlása által. Az első időszak kora ifjúságát öleli fel, amelyet családi környezetben töltött (1572-1594), a második szerzetesi életét a Luccai Kongregációban (1594-1617), a harmadik pedig a Piarista Rendben töltött szerzetesi életét. (1617-1647).

Az első időszak (1572-1594): családi környezetben

Lucca városa Olaszország Toscana nevű tartományában fekszik. Büszke volt mindig önálló voltára, amit nemcsak kifejezett, hanem egyben védelmezett is az a vaskos városfal, amely övezte (a fal ma is a város jelképe és büszkesége). Itt élte le Pietro Casani, *Gaspare Casani és Elisabetta Drago* egyetlen fia gyermekkorát és kora ifjúságát. Szülei mindketten jómódú, régi nemesi családok sarjai voltak. Már születése napján, 1572. szeptember 8-án részesült a keresztség szentségében a Santi Giovanni e Riparata templomban. Ez a templom, az obszerváns minoriták Szent Ferencről elnevezett kolostora, valamint a Santa Maria in Corteorlandini plébániatemplom különösen kedvesek voltak Casani számára, mint gyermekkorának és ifjúságának fontos színhelyei.

Fiatalsága teljes derűben telt szülei odafigyelő gondoskodása közepette (édesapjáról annyit tudunk, hogy *rettenetes természetű* volt, és módfelett komolyan vette a keresztyén életvitelt). Az ifjú Casani tanult, látogatta az istentiszteleteket, főként plébániáján, és otthon is részt vett a házi áhítatosságokon. Életrajzírói megemlítik fiatal korával kapcsolatban veleszületett szívjóóságát, egyszerűségét, életszínvonalának önkéntes mérséklését, a szegények és szükségét szenvedők iránti kiemelkedő odafigyelést, az éles elmét, aminek segítségével jól haladhatott a tanulásban, többek között a zenetanulásban, amit ő is folytatott, mint minden nemes kortársa. Egyszóval gondoktól mentes, derék ifjú volt, aki felelősségteljesen készült méltón megállni a helyét az életben, családja hagyományainak megfelelően.

Miután ragyogó eredménnyel lezárta filozófiai és teológiai tanulmányait a Szent Ferenc kolostorban körülbelül 20 esztendőskorában, megérlelődött lelke legmélyén valami, ami arra indította 1592-ben, hogy új utat keressen és 1594 áprilisában szilárd és visszavonhatatlan elhatározást hozzon. Életében teljesen váratlan fordulatot jelentett ez a döntés, olyannyira, hogy a hozzá legközelebb álló személyek is meglepődtek rajta.

Édesanyját akkor vesztette el, amikor még viszonylag fiatal, ötven esztendőskorban, 1591-ben és saját szemével láthatta, amit mélyen hívő lélekkel úgy írt le később, mint „boldog eltávozást”. Édesapja, aki igen

tisztas ember volt magánéletében és a családi javak kezelésében, látását vesztette el egy súlyos betegség következményeképpen és inkább a tevékeny csenddel állt fia mellett, semmint szóba foglalt tanácsokkal. Legközelebbi barátait a Szent Ferenc kolostorban és a Santa Maria in Corteorlandini plébánián találta meg.

Mind ritkábban látogatta a társaságokat, azokat a köröket, ahol kortársai általában meg-megfordultak, főként, miután barátai otromba tréfát űztek vele egyszer. Miután egy kortársa családi palotájának egy szobájában nagy odafigyeléssel gyakorolt egy hangszeren, egyszer csak egy csábító leány előtt találta magát. Az ablakon kiugorva menekült, hogy elkerülje a kísértést féltett kincse: tisztasága ellen. Ez az ugrás valamiképpen megelőlegezi azt a jóval nehezebb ugrást, ami ezután következett nemsokára, amikor a *papi és szerzetesi életet* választotta.

A második időszak (1594-1617): szerzetes a Luccai Kongregációban

1594 áprilisában Pietro Casani még nem töltötte be 22. életévét. *„Ebben az esztendőben úgy tetszett az Úrnak, hogy megmozduljon valami egy fiatalember lelkében, aki kisgyermekkorra óta társaink között nevelkedett, lévén plébániabéli, s a jó Gaspari fia volt, akit vaknak neveznek... minthogy ennek az ifjúnak a hivatását csodás dolognak tartották, mivel apja rettenetes természetű volt, társaink nem törődtek vele, hogy szokás szerint hat hónapnyi próbaidő van előírva, hanem beöltöztették a szabadulás vasárnapja utáni hétfőn. Azután ez az ifjú igen jó hatással tevékenykedett, sok más embert is megnyert a szerzetesi élet számára, olyannyira, hogy még apja is, habár vak volt, úgy döntött, hogy maga is belép társaink sorába”.*

Így beszél Pietro Casaniról „*Krónikájában*” P. Cesare Franciotti, aki *Leonardi Szent János* egyik első társa volt, miután ő 20 évvel azelőtt, még 1574-ben megalakította a *Szent Szűz Kongregációt*. Ez a Kongregáció viselte gondját a Santa Maria in Corteorlandini plébániának.

A fenti idézetben sok a beszédes elem, amelyek aláhúzzák e hivatásnak a rendkívüli voltát: *„társaink között nevelkedett”, „hivatását*

csodás dolognak tartották”, „beöltöztették.. ki sem várva a szokásos hat hónapnyi próbaidőt” „igen jó hatással tevékenykedett”, „sok más embert is megnyert a szerzetesi élet számára”, „tulajdon apja is, habár vak volt, úgy döntött, hogy belép társaink sorába”.

Érdekes lesz végigkövetnünk Pietro Casani életének ezt a második időszakát (1594-től 1617-ig), P. Franciotti megállapításait véve alapul, amelyek mind a mai napig őrzik a valódi krónikák minden frissességét.

„Társaink között nevelkedett, lévén plébániabéli”: a plébániát, amelyhez a Casani család is tartozott, a már említett Santa Maria in Corteorlandini templomot 1580-ben rábízták a „Szent Szűz megreformált papjai”-ra, ahogyan eredetileg hívták ezt a Lucca városában alapított kongregációt (s amit a rövidség kedvéért Luccai Kongregációnak nevezünk). A társulatot 1574-ben Giovanni Leonardi alapította és 1621-ben emelkedett szerzetesrendi rangra „Az Isten Anyjáról nevezett Szabályozott Papok Rendje” névvel. Ez a plébánia volt, amint utaltunk már rá, a gyermek és ifjú Pietro Casani számára otthona után az első lelki gyakorló terep. A Szent Szűz szerzeteseivel való barátságban találta meg a lelki fejlődéséhez szükséges segítséget és az életét alapvetően befolyásoló döntéshez az iránymutatást.

1594 áprilisától kezdve aztán Pietro Casani is magáévá tette a fiatal Luccai Kongregáció alapvető eszményeit: a szerzetesi élet tökéletességére törekvést és a lelkek megmentésére irányuló apostoli munkát. Erre az életre lassan, csendben készült fel, szinte maga sem vette észre. Felkészülése nemigen nyilvánult meg külső jelekben, olyannyira, hogy amikor egyetemi tanulmányainak befejeztével felvételét kérte a noviciátusba, hivatása „csodálatos dolognak” tűnt. Mégis, bármilyen váratlan volt részéről ez az elhatározás, igen szívesen fogadták és nagyra értékelték. A fiatal Casani felkészültségét („társaink között nevelkedett”) tökéletesen elégségesnek vélték, s ezért felmentették „a szokásos hat hónapos próbaidő alól”, amit a társulat szabályzata egyébként előírt. Miután 1594. április 16-án beöltözött, P. Giovanni Battista Cioni vezétele alatt végezte a noviciátust, aki az alapító egyik első társa és kiemelkedő lelki vezető volt. A fiatal Casani mellett fő feladata nem any-

nyira az ösztönzés, hanem inkább túláradó önzetlenségének megfékezése lett.

Ezzel új időszak kezdődött Casani életében, amelyről P. Franciotti három dolgot emel ki. Ezeket mi is különösen jelentősnek tartjuk, bármilyen szükséztől adja is elő őket Franciotti: „igen jó hatással tevékenykedett”, „sok más embert is megnyert a szerzetesi élet számára”, „tulajdon apja is, habár vak volt, úgy döntött, hogy belép társaink sorába”.

Nemcsak e különös családon belüli „hódítás” (Gaspere Casani 1610-ben öltötte magára a szerzetesi ruhát, 1613 Vízkereszt ünnepén tette le fogadalmát laikus testvérként és tíz évre rá, 1623-ban halt meg jó szerzetesként) mutatja, példája és szavai révén miképpen volt képes Casani fiú szeretetét átlényegíteni, számára kedves személyeket is bevonni hitbéli tapasztalatába, szerzetesi élet iránti vonzalmába, hanem sok fiatalban is ellenállhatatlan vonzódást keltett a hit iránt. Így volt ez a Luccai Kongregációban töltött lelkipásztori éve során csakúgy, mint később, amikor az Úr a Piarista Rendben újabb feladatot bízott rá.

Hangsúlyoznunk kell ezt az istenadta adományt, amit Pietro Casani kapott, hogy „sok más embert is megnyert a szerzetesi élet számára”, mert, ahogy később látni fogjuk, ez volt személyiségének egyik legjellemzőbb jegye, valódi karizmája, amelynek gyakorlásához hűséges maradt egész életében. A szerzetesi életre való teljes önátadottsága, amit a Krisztushoz való radikális csatlakozásként fogott fel és ültetett át a gyakorlatba, és a világtól való fokozatos eltávolodásban jelent meg, követendő eszménynek tűnt a környezete számára, főként mivel következetesen erről tett tanúságot egész élete, s ezt állította a fiatalok elé is, részben iránymutatásként a tanulás időszakában, részben az egész életre szóló alapvető döntésként. Ebből született a fiatalok körében végzett apostoli munka iránti előszeretete, aminek előmozdítása érdekében 1604-ben létrehozta Luccában a *Havas Boldogasszony Kongregációját*, amelyből számos szerzetesi hivatás született. Ezután minden energiáját e fiataloknak szentelte novícius magiszterként és a fiatal klerikusok filozófia- és teológiatanáráként. Talán nem tűnik erőltetettnek, ha összefüggésbe hozzuk e kiemelkedő képességét a gyerme-

ekkel és a fiatalokkal való szótértésre - amit egy személyesen is érdekelt tanú (*Baldassare Guimigi*) úgy írt le, mint „*különleges tehetség a fiatalok odavonzására*” - azzal a későbbi, végleges döntéssel, amit 1614-17-ben hoz majd, miután megismerte Rómában Kalazanci Szent József különleges nevelői munkáját.

De térjünk vissza most Luccába. 1595 vége felé, miközben noviciátusi időszakát végezte nagy lelki haszonnal, alkalma nyílt rá, hogy személyesen és közvetlenül közel kerüljön az alapítóhoz, *Leonardi Szent János*hoz, aki Rómából érkezett. Ebben a városban kényszerűen tartózkodott már több, mint öt esztendeje, egyfajta számkivetésben, mivel valláspolitikai okokból megtiltották számára, hogy visszatérjen hazájába, Luccába. *Leonardi* felismerte a fiatal *Casani* különleges képességeit, a szerzetesi élet iránti lelkesedését és amikor a következő év márciusában visszatért Rómába, magával vitte őt is azzal az ürüggyel, hogy e változás jót fog tenni az egészségének, valójában azért, hogy hasznos tapasztalatokra tehessen szert a Kongregáció érdekében. Szinte azonnal alkalom nyílt erre, amikor VIII. Kelemen pápa azzal bizta meg, hogy „vizitációt” végezzen a Monte Vergine Kongregációnál, a Nápolyi Királyság területén. (Már sikerrel elvégzett egy hasonló „vizitációt” 1592 végén a Madonna dell’Arco-nál, ugyancsak a Nápolyi Királyság területén).

A nehéz és finom diplomáciai érzéket igénylő küldetésre P. *Leonardi Casani*t vette maga mellé titkári és jegyzői minőségben. Bizonyára igen hasznos volt a még fogadalomtéttele előtt álló *Casani* számára ez az élmény társulata alapítója mellett. *Leonardi* vizitátorként és reformátorként igyekezett rendet teremteni egy olyan szerzetesi kongregációban, amely a romlás útjára lépett a szabályzat be nem tartása miatt. Ebből értette meg *Casani* azoknak a szigorú reguláknak az előnyeit, amelyeket később maga is kidolgozott Kongregációja számára. Később, 1601-ben, már fogadalmasként és papként, ismét alkalma volt elkísérni *Leonardi*t egy újabb apostoli vizitációra, ezúttal a vallombrosai szerzetesekhez. Ez az út megerősítette meggyőződésében, ami elkísérte egész élete során csakúgy saját személyére vonatkozóan, mint abbéli eltökéltségében, hogy kongregációja élete számára normákat és szabályokat határozzon meg. Valószínűleg ezek voltak azok a

rendkívüli tapasztalatok, amelyek megalapozták Casani későbbi életpályáját és a szerzetesi életről vallott nézeteit, amit „*Pusilli gregis idea*” címmel később dolgozott ki, akkor, amikor vita folyt a „Kegyességi Iskola Rendjének” és a Luccai Kongregációnak az egybeolvasztásáról. Így írt róla P. Guinigi: „*Mindig azon volt, hogy életvitele szűkösebb lehessen... arra törekedett, hogy életét még szigorúbb szabályok szerint élhesse... mindig a még nagyobb tökéletességre vágyott... azon buzgólkodott, hogy szegénysége teljesebb legyen*”.

Ugyanebben az időszakban számos más fontos esemény is történik Pietro Casani életében. Ekkor tesz szerzetesi fogadalmat, Luccában, 1597 őszen (nem sokkal azelőtt érkezett meg Nápolyból, ahol a Monte Verginen tett vizitáció szüneteiben már felvette a tonzúrát és az kisebb egyházi rendeket). Ugyanebben az időszakban zajlott saját Kongregációja vizitációja is, amit maga az alapító, Leonardi végzett, s mellette Casani lehetett a titkár, 1597 végén és 1598 első hónapjaiban. Ezután Leonardi atya Rómába hívta őt, hogy tomista teológiát tanuljon a jezsuita rend római kollégiumában, pappá szentelésére való előkészületül. A szentévből, 1600 szeptember 23-án szentelték pappá, a lateráni Szent János bazilikában. Életének erről az alapvető időszakáról igen keveset tudunk. (Tudjuk például, hogy a pappászentelési szertartás főcelebránsa Mons. Leonardo Abel, római helynök volt, s jelen volt számos más kongregáció sok más klerikusa is.) Ez a kevés adat nem hatalmaz fel minket arra, hogy messzemenő következtetéseket vonjunk le. Egyszerűen csak ennyit állíthatunk: *Pietro Casani, az alig 28 éves fiatal szerzetes égett a vágytól, hogy gyakorolhassa az apostoli munkát bárhol, ahova helyezni fogják előjárói.*

1614-ig Casani Luccában és Rómában gyakorolta tehát szerzetesi és papi hivatását, egy-két küldetést végzett más városokban és hivatása két fő irányban fejlődött ebben az időszakban: a kongregáción belül a társulat intézményes megszilárdításán dolgozott (regula, konstitúció, generális kongregáció, tanácskozások, a klerikusok oktatása, igazgatói feladatok ellátása, stb.), kifelé pedig a lelkipásztori gondoskodás kötötte le (prédikációk, gyóntatás, lelkivezetés, főként fiatalok körében, akiknek számára, mint már említettük, létrehozta Luccában a Havas Boldogasszony Kongregációját is).

Az alapító, Leonardi Szent János halála, amely Rómában következett be 1609. október 9-én, bizonyára nagy fájdalmat okozott Casani számára, aki mindig közel állt hozzá, főként lelki összehangoltságuk folytán. Mindez azonban nem csökkentette szerzetesi és papi határozottságát. 1613 májusában a kongregáció új generálisa, *P. Alessandro Bernardini* oldalán részt vehetett a *Sospelloba (Savoia tartomány egy települése) induló küldetésben*, ahol kilátáshan volt egy alapítás. Ez is mutatja apostoli lelkületét, amit maga Bernardini generális is apró részletekbe menően írt le egy helyen.

„1614-ig” mondtuk fentebb, hiszen ez az év jelentős fordulatot hozott Pietro Casani életében. Ekkor nyílt meg számára, és vele sokak számára egy új élettapasztalat lehetősége. Isten terve szerint ekkor kapcsolódott össze élete egy másik apostolével, *Kalazanci Szent József*ével, aki ekkor már több, mint 15 esztendeje kezdett el Rómában egy „vallási és társadalmi forradalmat”. Az ő célja az volt, hogy a szegény gyerekeket megmentse a tudatlanságtól és az utca veszélyeitől „oktatást és nevelést kínálva számukra istenfélelemben és műveltségben”.

A „Kegyess Iskola” intézménye jónéhány éve valódi iskolai és nevelő közeget biztosított a római szegény gyermekeknek, amikor 1612-ben átköltözött a Torres-palotába, San Pantaleo temploma mellé, néhány lépésnyire Róma híres terétől, a Piazza Navonától. Kalazanci József, egy spanyol pap nyitotta meg az első kegyess iskolát 15 évvel azelőtt a szegény Trastevere-negyedbeli Santa Dorotea plébánián (ez volt „Európa első nyilvános ingyenes iskolája”, írja erről Ludwig von Pastor nagyszabású *A pápák története* című művében). Kalazancius feltett szándéka, hogy megerősítse új tagokkal azt a nagylelkű önkéntesekből álló csoportot, akik osztoznak vele e nehéz nevelői munkában, és a „Kegyess Iskolák világi Kongregációját” alkotják. Szót ejt e szándékaról *Benedetto Giustiniani* bíborossal, aki valaha Giovanni Leonardi barátja és bizalmasa volt, és egyetért vele abban, hogy a luccai S. Maria in Portico szerzeteseinek segítségéért folyamodjon, miután már megemlíttette a bíboros az ügyet P. Bernardininek. Az ügyet Giustiniani bíboros veszi kezébe, s így maga V. Pál pápa is kedvezően viszonyul az elképzeléshez, és kiad egy brevét, amelyben megbizzza a Luccai Kong-

regációt (amelynek ettől kezdve „*Isten Anyjáról nevezett Kongregáció*” a neve), hogy „vállalja föl” a „Kegyes Iskolák” ügyét, ám az iskolák prefektusa maradjon holtáig Kalazancius.

1614. januárját írjuk, amikor a luccai szerzetesek alkotta „erősítés” megérkezik a San Pantaleo rendházba. Első közöttük Pietro Casani, aki igen elégedettnek látszik az új apostoli feladattal, és édesapját is arra kéri, imádkozzon Istenhez, hogy „*adja nekem lelkét és világosságát, hogy meg tudjak felelni akarátának mindabban, amit az előljárók rám kívánnak majd bízni*” (apjához írt levél, 1614. január 25). Valójában új szakasz kezdődött ezzel életében, amelynek során teljesen elkötelezte magát egy olyan mű mellett, amely „*magasztos és hasznos, nem csupán Róma számára, hanem az egész világ számára*” (ugyanott). E műben, írja Casani ugyanebben a levelében édesapjának, „*mindennemű tandíj nélkül tanítják Róma valamennyi szegény gyermekét, nem csupán grammatikára, hanem írni és számolni is, de a keresztényi életre is oktatják őket gyakori buzdításokkal, gyóntatással, áldoztatással, hittanítással*”.

Mostantól kezdve valamennyi fizikai és lelki energiáját arra összpontosítja Casani, hogy Kalazancius művében működjön közre, azt erősítse, előbb a San Pantaleo házfőnökeként, abban a három évben (1614-1617), amikor a Luccai Kongregáció és a „Kegyes Iskolák” egyesítésének egyedülálló kísérlete zajlik, majd megmaradva Kalazancius mellett, mint fő munkatársa, amikor az egyesítési kísérlet már sikertelenül lezárult amiatt a számos probléma miatt, ami lehetlenné tette végrehajtását.

Érdekes kiemelnünk azt a sokrétű ténykedést, amit Casani az említett hároméves időszakban végzett. Míg a „Kegyes Iskolák” irányítása Kalazancius kezében maradt, ő, mint házfőnök a két kongregáció tagjaiból létrejött közösség élén, amelynek létszáma a húszat is elérte, a közösség irányításának gondjaival törődött. Ő adott feladatokat az egyes szerzeteseknek, ő bízta meg a Luccai Kongregáció tagjait a növendékek lelki gondozásával és a templomi szent szolgálattal. Maga is jelentősen kivette részét a vallási gyakorlatok előkészítésében és a szentségek kiszolgáltatásában a növendékek között, akiknek száma, P. Bernardini „*Króniká*”-ja szerint, 800-ról 1200-ra emelkedett. Casani

vezette be a San Pantaleo templomban a „negyven órás böjtöt” és egyéb jámborsági gyakorlatokat. A kezdeti lelkesedés után megjelentek az első nehézségek is a közösségi és az apostoli élet területén, éppen miközben azért dolgoztak, hogy a társulat elnyerje a Szentatyától a szerzetesrend rangját.

A jelen írás rövidsége nem teszi számunkra lehetővé, hogy nyomon kövessük ennek az egyedülálló egyesítési kísérletnek minden mozzanatát (utalunk itt az események jól dokumentált leírására P. Severino Giner művében, amelynek címe: *San José de Calasanz, Maestro y Fundador*, Madrid, 1992, 458-550.o). Annyi biztos, hogy 1616 vége felé, főként a luccai szerzetesek nehézségei miatt, akik úgy tartották, ellenkezik intézményes karizmájukkal a plébániai és templomi apostoli munka teljes feladása az iskola kedvéért, kérvényt nyújtottak be a két intézmény újbóli szétválasztására. Ezt engedélyezte V. Pál „*Ad ea per quae*” 1617. március 6-án kiadott brevéjében. Ez a dokumentum egyben az „Isten Anyjáról nevezett szegények Páli Kongregációja, a Kegyes Iskolák Társulatának” alapító okmánya is. Ez a kongregáció teljes egészében az ifjúság oktatására és nevelésére fordította erejét, Kalazancius eredeti elképzelésének megfelelően.

Pietro Casanit különösképpen vonzotta Kalazancius nevelői apostoli munkájának újdonsága, és a szétválás pillanatában a „Kegyes Iskolák” mellett döntött néhány társával együtt, akik nagy segítségére voltak Kalazancius művének ebben a nehéz helyzetben.

Abban, hogy Casani a „Kegyes Iskolák” mellett döntött, jelentős szerepet játszott egy szempont, amit teljes egészében megtalált Kalazancius tapasztalatában és tanúságtételében, s amely teljesen megfelelt azoknak az eszményeknek, amelyeket ő a megszentelt szerzetesi élettel kapcsolatban vallott: s ez nem volt más, mint a szigorú **szerzetesi szegénység**. Kalazancius, aki „Kegyes Iskoláit” Róma főképp szegény fiai számára nyitotta meg (az első években „szegénységi tanúsítvány” is kellett az illetékes plébános részéről a felvételhez), úgy tartotta, hogy a „szegények” iránti elkötelezettség a „tanítómesterek” részéről is megkívánja a szegénységről tett tanúbizonyosságot, s ezért megkívánta a tanítómesterektől a tényleges evangéliumi szegénységet.

Éppen ez volt az a pont, a nevelői apostoli munkán kívül, amely a továbbiakban végelegesen megkülönböztette a két vallási kongregációt.

A két társulat szinte egyszerre nyert pápai elismerést, két rövid brevében: Leonardi Szent János társulata „*Az Isten Anyjáról nevezett Szabályozott Papok Kongregációja*”, míg Kalazanciusé „*Az Isten Anyjáról nevezett Szegény, Szabályozott Papok Páli Kongregációja*”, a „*Kegyes Iskolák Társulata*” nevet kapta. Az előbbi, Leonardi karizmájának megfelelően a *papi apostoli munka* felé fordult, megújult lendülettel dolgozva a lelkek üdvösségéért a prédikációk és a szentségek kiszolgáltatása segítségével a plébániákon és a templomokban, az utóbbi, Kalazancius mindinkább megerősödő karizmája szerint *a gyermekek keresztényi nevelésével* törődött, különösképpen a szegényekkel, az iskolai oktatás segítségével és szigorú evangéliumi szegénységben élve, s nem riadt vissza a koldulástól sem.

Mindkét kongregáció, bár külön utakon járva, hozzájárult és napjainkban is igyekszik hozzájárulni az evangelizációhoz és Isten Országának terjedéséhez az emberek szívében és a társadalom megreformálása révén.

A harmadik időszak (1617-1647): a „Kegyes Iskolák” rendjében

Harminc esztendő egy eszmény szolgálatában: így jellemezhetjük Casani életének ezt az utolsó, hosszú szakaszát. Mély lelkiségének legjellegzetesebb vonásait nem is annyira az itt röviden felsorolandó eseményekből ismerhetjük meg, hanem kortársai tanúságiból és a saját leveleiből és egyéb írásaiból.

P. Pietro Casani élete utolsó harminc esztendejének (1617-1647) kronológiája (ld. Carisio: *P. Pietro Casani*, Roma, 1992, 177-180.o):

1617 Valószínűleg ebben az évben írja P. Casani „*Pusilli gregis idea*” című művét. Március 6-án *Ad ea per quae* kezdetű brevéjével V. Pál pápa létrehozza a „Kegyes Iskolák Páli Kongregációját”.

Casani úgy dönt, hogy csatlakozik a „Kegyes Iskolák Páli Kongregációjához”.

Március 15-én lemond javairól a „Kegyes Iskolák Páli Kongregációjának” szegényei javára.

Március 25-én felölti a „Kegyes Iskolák Páli Kongregációjának” ruháját, és felveszi a *Szűz Mária születéséről nevezett Péter* nevet.

Április 20-án, Frascati városában szerzetesi fogadalmat tesz Kalazancius kezébe.

Július 17-én, miután kinevezik a novíciusok magiszterévé, átköltözik a Janiculum-dombon lévő Sant’Onofrio házba, a novíciátus székhelyére.

1618 A novíciátust áthelyezik a Santa Maria in Via templom mellé. Itt hal meg a szentség hírében álló Glicerio Landriani, miközben mellette áll Pietro Casani.

Októberben Namiba költözik házfőnöki kinevezéssel, hogy ebben a városban megalapítsa a „Kegyes Iskolákat”.

1620 Ismét Rómába hívják és rábízák a novíciátus vezetését, amely újból a Janiculum-dombon, a Sant’Onofrio házban található.

- 1621** XV. Gergely pápa, november 18-án kelt *In supremo apostolatus* kezdetű brevéjével a „Kegyes Iskolák Rendjét” ünnepélyes fogadalmas szerzetesrend rangjára emeli.
- 1622** Január 31-én jóváhagyást nyer a „Kegyes Iskolák Rendjének” Konstitúciója.
- Április 20-án Pietro Casani ünnepélyes fogadalmat tesz Kalazanciussal és három másik szerzetessel együtt a haldokló Michelangelo Tonti bíboros kezébe.
- Április 30-án XV. Gergely kinevezi Kalazanciust a Rend Generálisának és Pietro Casanit első Generális Asszisztensnek.
- Május 7-én Pietro Casani Kalazanciussal és a többi Generális Asszisztenssel együtt megújítja ünnepélyes fogadalmát Mons. Pietro Lombard kezébe a Janiculum-dombon lévő Sant’Onofrio ház noviciátusának oratóriumában.
- Szeptemberben Pietro Casani Savonába indul azzal a megbízattal, hogy ebben a városban is megalapítsa a „Kegyes Iskolát”.
- 1623** Július 10-én Pietro Casanit kinevezik a genovai provincia tartományfőnökévé.
- 1624** Februárban Genovába költözik, a noviciátus székhelyére, egy Oregina nevű faluba.
- 1625** Kalazancius ismét Rómába hívja Casanit, hogy gondjaira bízsa a Quattro Fontanénál található noviciátust.
- 1626** Májustól Messina városában időzik, ahova Kalazancius küldte az ottani közösség előjárójaként egy jövőbeli alapítás előkészítésére.
- 1627** Április 14-én Nápolyba érkezik, ahova Kalazancius hívja. Rátízsa a Duchesca-ház vezetését és kinevezi a nápolyi provincia élére.
- Októberben részt vesz Rómában a „Kegyes Iskolák Rendjének” első Generális Kongregációján.
- 1631** Októberben Pietro Casani részt vesz a Rómában megtartott Egyetemes Káptalanon.

- 1632** 1632. január 12-én VIII. Orbán pápa *Inscrutabili* kezdetű brevéjével Kalazanciust életreszólóan kinevezi generálisnak, Pietro Casanit pedig életreszólóan generális asszisztensnek, nápolyi tartományfőnöki megbízatással.
Ismét ő a novíciusok magisztere és a Quattro Fontane házban lakik.
- 1634** P. Casani, Kalazancius megbízásából vizitációt végez a genovai rendtartomány házaiban.
- 1637** Augusztus hónapban küldetést teljesít Fanano területén és S. Pellegrino in Alpében.
Októberben Pietro Casani részt vesz a Rend Egyetemes Káptalanján, Rómában.
- 1638** Április 10-én Casanit nevezik ki a „Provincia Germanica” általános megbízottjának.
Május 12-én megérkezik Nikolsburgba (Morvaország).
- 1641** Isten Szolgája Pietro Casani visszatér Rómába, hogy részt vegyen az Egyetemes Káptalanon.
- 1642** Augusztus 8-án Kalazanciussal, a két másik asszisztenssel, a prokurátorral és a generális titkárral együtt letartóztatják és az Inkvizíció elé vezetik.
December 30-án Mario Sozzit nevezik ki a Rend generális vikáriusául.
- 1643** Január 15-én felfüggesztik Kalazancius generális megbízatását. A négy asszisztens, köztük Casanit, szintén megfosztják tisztüktől. Elrendelik a Rend apostoli vizitációját.
Március 6-án kinevezik a Somasco-rendbeli P. Agostino Ubaldinit a „Kegyes Iskolák Rendjének” apostoli vizitátorává.
Május 9-én P. Agostino Ubaldini helyett a jezsuita P. Silvestro Pietrasanta kapja meg az apostoli vizitatori megbízást.
November 11-én P. Stefano Cherubinit kinevezik a Rend generális vikáriusának.

1646 Március 16-án kelt *Ea quae pro felice* kezdetű brevéjével X. Ince pápa a „Kegyves Iskolák Rendjét” a helyi püspököktől függő, fogadalom nélküli világi társulássá fokozza le.

1647 Szeptemberben P. Casani súlyos betegen tér haza a San Pantaleo házba.

Október 17-én este Pietro Casani a szentségekkel megerősítve meghal a San Pantaleo házban, Kalazancius és többi társa áll mellette.

Október 18-án holttestét a San Pantaleo templomba viszik.

Október 20-án Pietro Casani holttestét a San Pantaleo templom presbitériumának padozata alá temetik.

*

A fenti időrendi összefoglalásból kiviláglik, milyen tevékeny életet élt P. Casani ebben az időszakban. Minden erejét arra áldozta, hogy megerősítse és terjessze a „Kegyves Iskolák Rendjét”, szorosan együttműködve a Rend alapítójával, Kalazanci Szent Józseffel.

Tevékenységének fő színhelyei Róma, Nápoly, Genova és Morvország, de Narni, Carcare, Frascati, Savona, Fanano, Messina és más városok is megismerhették őt a kalazanciusi mű fáradságtalan terjesztőjeként és a szerzetesi fegyelem szigorú őreként. Adottságait teljesen ennek a célnak rendelte alá. Ez juttatta el Pietro Casanit az életszentség csúcsára a keresztény erények gyakorta fájdalmas, de mindig egészen különösen lángoló gyakorlása révén.

A továbbiakban összegyűjtjük a rendelkezésünkre álló legfontosabb elemeket, néhány jellemző vezérfonal mentén, s mindezeket magának Pietro Casaninak a szavaival gazdagítjuk, hogy még jobban közel kerülhessünk lelkeségének megértéséhez. Természetesen el kell kerülnünk minden erőltetett sémát, amely arra vezetne, hogy egy „tökéletes” embert fessünk le, hiszen ez távol állna a történelmi hitelesség igényétől. A valódi keresztény életszentségnek nincsen szüksége ilyen kiigazításokra, hiszen nem az emberi hibák hiányán alapul, hanem az Isten iránti szeretet lángoló voltán, amely előnti az ember szívét

és arra ösztökéli, hogy „Isten nagyobb dicsőségére és felebarátaink javára” cselekedjen.

1. Teljes önátadása Istennek a szerzetesi életben

Ez Pietro Casani életének legszembetűnőbb jellegzetessége, amely életszentségének alapját képezte. Ez állt állandóan gondolatainak és cselekedeteinek középpontjában attól kezdve, hogy fiatal szívében megérelődött életreszóló döntése. „*Hivatását csodálatos dolognak tartották*” - idéztük már fentebb is P. Franciotti szavait -, mivel oly hirtelen tört elő egy emberileg is ragyogó karrier elé néző, nem hétköznapi intelligenciával rendelkező fiatalemberben. A gyökeres változtatás melletti döntés az évek során még jobban elmélyült, és rányomta bélyegét életére és későbbi döntéseire.

A P. Leonardi mellett, a Monteverginé (1596) és a Vallombrosa (1601) kolostor apostoli vizitációja alkalmából szerzett tapasztalatok bizonyosan segítséget jelentettek számára, hogy jobban megismerje a szerzetesi élet különböző vetületeit. Emellett rávezették, hogy jobban megbecsülje a világtól való elfordulásban való következetes kitartást és a szerzetesi élet valóságát, amire vállalkozott.

Mélységesen meg volt arról győződve, hogy ha Isten iránti szeretetből elfordul a világi dolgoktól, akkor ennek a szerzetesi életben a legszigorúbban értelmezett „szegénység” felel meg, az elhagyott dolgok visszasírása és rejtett visszavágyakozás nélkül. Nem ismerte a félmegoldásokat, amelyek az embert visszavetik a „világi dolgokhoz”, azzal magyarázkodva, hogy azok hasznosak a szerzetesi élet szempontjából is. De idézzük saját szavait: „*Nem akarom soha elhagyni, ahogy már más írásaimban ajánlottam Méltóságodnak, még a jelenlegi bőségben és alamizsna-áradaiban sem a mi magasztos és drága szegénységünket, amit olyanmilyra irigyelnek tőlünk az alvilág lelkei, hogy már máskor is arra ösztökélték az embereket: adjanak bőséges alamizsnát a szerzeteseknek, hogy így elragadhassák tőlük e leggazdagabb örömet*” (1635. február 22).

Amint már említettük, ez volt az az alapvető meggyőződése, ami miatt a Luccai Kongregációból átlépett a „Kegyességi Rendjébe”,

miután lezárult a társulatok egyesítésére tett három éves kísérlet. Pontosan így értelmezte ezt a tettet P. Carloantonio Erra is, az említett Kongregáció történetírója, amikor ezt állapítja meg róla: „*P. Casani nem azért lépett ki, mert valami ellenérzése támadt, hanem azért, mert olyan szegény és szigorú életre vágyott, mint amilyent a „Kegyess Iskola Rendjében” kezdettől fogva éltek*”. Minden bizonnyal együtt örült tehát Casani Kalazanciussal és első társaival, amikor V. Pál pápa alapító brevije, az „*Ad ea per quae*” (1613. március 6.) is elismerte a „*magasztos szegénységet*” az új intézmény megkülönböztető jegyének. Az „*Isten Anyja Szegényeinek Páli Kongregációja, a Kegyess Iskola Társulata*” - írta elő a pápai okirat - „*a szegénységi fogadalom révén vezesse be mindegyiküket a magasztos szegénységbe, csakúgy az egyének, mint a közösség tekintetében*”. A „*szegény*” jelzővel egészítette ki saját nevét is, hiszen úgy írta alá leveleit, mint „*Pietro, a szegény*”. „*Szegényeknek*” nevezte a szerzeteseket is konstitúciótervezetében, a „*Pusilli gregis idea*”-ban.

Ugyanakkor számára a szegénység nem csupán az elnevezésben jelentkezett. Szegénysége ténylegesen gyökerekig ható volt, amint ezt hangúlyozzák róla kortársai, és ezt ajánlotta ő rendtársai számára is: „*A Jézus Krisztus iránti lángoló szeretet tegye Méltóságodat mind szerelmesebbé a szent, magasztos, evangéliumi Szegénység iránt*” (1619. június 20). A szerzetesi élet normális szűkösségében Isten akaratát látta: „*hogyan gyakoroljuk magunkat a szent szegénységben*”.

A szerzetesi megszentelt élet, jól tudta ezt Casani, nemcsak a „világi dolgoktól”, hanem a „személyektől” és a saját testünkől való elfordulást is jelenti. Ebből következik a **tisztasági fogadalom**, amelyet Casani teljes szívvel és szigorú erkölccsel be is tartott.

Bizonyos sajnálatos helyzetek, amelyeket rendtársainak ezen az ingoványos területen mutatkozó gyengeségeivel kapcsolatban Casaninak kellett megoldania, mint előjárónak, még jobban megerősítették asketikus életfelfogásában, amely annál szükségesebb, minél inkább ki van téve valaki a veszélynek. „*Meg ne feledkezz, kedves fiam, arról - ajánlja egy 1623. március 23-án kelt levelében -, hogy örködnöd kell érzékeid felett, mert ezeken áll vagy bukik kitartásod*”. Jóllehet mindig nyitott maradt az emberi gyengeségek megértésére,

nagyonis határozott volt, ha a „*tisztaság és szegénység megrontói*” ellen kellett fellépnie. Csak ezekkel kapcsolatban tervezte a „*Pusilli gregis idea*”-ban, hogy büntetéseket szabjanak ki, „*nem kizárva a Rendből történő elküldést sem*”.

Szerzetesi életének ezeket az alapvonásaihoz hozzájárul még, amit a teljes és feltétlen *engedelmességgel* kapcsolatban ír: „*Elöljáróim kezében vagyok és akarok is lenni mindig (úgy vélem, mindig is ott voltam). A Házfőnök úrnak elmondtam nemcsak mindazt, amit tettem, hanem még gondolataimat is*”. Ezt egy 1611. május 14-én kelt levelében írta, amikor még a Luccai Kongregációhoz tartozott. Később ismét megerősíti ezt a magatartását a „*Kegyes Iskolák Rendjében*” is az a kifejezés, amely gyakran felbukkan Kalazanciushoz írott leveleiben: „*Alattvalója és fia vagyok Atyámnak*” (1631. május 3), „*Figyelek Atyám intéseire*” (1633. január. 29), „*Visszatértem Atyám kezébe van letéve*” (1633. március 5). Még akkor is, amikor a Renden belüli kérdések kapcsán átmeneti nézetkülönbsége támadt Kalazanciussal, és Casani csendben félrevonulva már-már sötéten kezdte látni a „*Kegyes Iskolák*” jövőjét, a mindig kész és feltétlen engedelmesség szelleme mégsem szenvedett csorbát.

Ezután történt, hogy Kalazanciussal együtt a meg nem értettség, a gyanú és a bizalmatlanság igen kemény próbáját kellett kiállnia az egyházi hatóságok részéről. Néhány esztendőn át, amelyek éppen Casani életének utolsó évtizedét is jelentették (1635-1647), ezek az események teljesen felbolygatták a Rend belső békéjét. Bár érthetően fájtak neki a történetek, az ő magatartása ekkor is az imádsággal kísért engedelmesség volt: „*Nyugodjunk meg és imádkozzunk*”. Ez a tömör mondat önmagában is elegendő rá, hogy megmutassa szívének mélységes szenvedése mellett azt a készséges engedelmességét is, amely Isten segítségébe vetett bizalommal párosult.

2. Életszentsége és a novíciusképzés felelőssége

Az evangéliumi tanácsok gyakorlása, amin a szerzetesi élet alapzik, csak pusztá külsőség és terméketlen, ha nem lelkesíti át belülről az emberi és keresztényi erények belső tapasztalata: ezekben áll az evangéliumi tökéletesség. Casani egész életében ebben a tapasztalatban élt, és elérte az életszentség szentekre jellemző hősie fokát, amint egybehangozóan tanúsítják róla életrajzírói és mindazok, akiknek alkalmuk nyílt közelébe kerülniük élete során.

A bodoggáavatási eljárás során bemutatott alapos és pontos dokumentáció kiemeli Pietro Casani erényeit, bemutatja emberi adottságokban is gazdag személyiségét, amely megnyert mindenkit, aki csak közel került hozzá: a köznapi társalgásban egyszerű volt, a szószer magasából is kedves, bár meg nem alkuvo; mindig készen állt lelkiismereti helyzeteket megoldani és a tanácsért hozzá fordulónak eligazítást nyújtani; fáradhatatlanul teljesítette kötelességét a legnehezebb időszakokban is.

„Vallási téren messze fénylik Casani győzhetetlen hite, a Gondviselésbe vetett szilárd reménysége, lángoló szeretete felebarátai iránt a földi dolgokon át is: a fiatalok, Krisztus jegyesei valamint az eretnekek iránti fáradhatatlan buzgóságban. Isten Szolgáját egészen különleges módon jellemzi a Szent Kereszt és a Szentséges Szűzanya iránti buzgóság mellett a szegénység és a szent alázatosság szeretete: e két testvérvnyi erény, amelyek oly szükségesek a szegény Krisztus szolgálatához a szegény és tudatlan gyermekekben, hogy biztosíthassa számukra nevelésre és oktatásra való jogaik teljesülését, s ezzel megvesse emberi, vallási, kulturális és társadalmi képzésük alapjait.”

Ebben az összefoglalásban, amelyet a „*Positio super virtutibus*” (Positio, I, XI.o.) bevezetéséből idéztünk, megláthatjuk Pietro Casani életszentségének alapvető jegyeit, amit életének alaposabb elemzése részletesebben kiemelhetne számunkra, mint az említett kötetben is, amelyből itt csak néhány címet idéztünk: *Hit (Isten, Szentháromság, a Megtestesült Ige, Szentírás, Gondviselés, Szentek, Egyház,...), Remény (a betegségek során, a szegénységben, a megpróbáltatásokban és üldöztetésekben), Isten iránti szeretet (Oltáriszentség, Urunk szemve-*

dése), a Mária iránti fiúi szeretet, a felebarátok iránti szeretet, a lelkek üdvének buzgó szolgálata, bölcsesség, igazságosság, erő (nagylelkűség, türelem és kitartás), mértékletesség, alázat, szegénység, tisztaság, engedelmség,...

A tények és tanúságtételek e mozaikja szépen kirajzolja életszentségre törekvését, amelynek alapja mélységes alázata, amely arra indította, hogy saját személyével szemben talán túlon túl is kemény legyen. Ez maga is elismerte, P. Alessandro Bernacini, a Luccai Kongregáció legfőbb előjárója megjegyzéseire írott válaszában: „*Valóban megtévesztett engem a szentek példája, amelyet rosszul értelmeztem és még rosszabbul alkalmaztam a magam személyére, amikor úgy képzeltem, hogy a szigorúságban inkább ösztökére rászorulok, semmint a megfélemezésre*”. Milyen tiszta is ez az ifjúkori vallomás, amelyet még ideiglenes fogadalmas korában tesz; áttetszik rajta feltett szándéka, hogy követi a „*szentek példáját*”, amiről azt mondja, „*rosszul értelmezett*” és „*még rosszabbul alkalmazott*” saját személyére vonatkozóan. Valójában azonban nagyon is „*jól értelmezte*” és „*még jobban alkalmazta*” a szentek példáját, hiszen éppen ennek követése révén indult el az evangéliumi tökéletességre vezető élet útján.

Látták ezt rajta a Luccai Kongregációban előjárói csakúgy, mint később maga Kalazancius a „*Kegyes Iskolák Rendjében*”, akik rábízta a fiatalok képzésének kényes feladatát, és több ízben is *noviciusmagiszternek, a jelöltek teológia- és filozófiatanárának* nevezték ki. Ezeket a feladatokat ő főképpen élete példája révén tudta teljesíteni, amellet, hogy remek felkészültséggel rendelkezett a filozófia és a teológia terén is. Semmit sem kért másoktól, amit maga át nem élt már. P. Mario Carisio, a közelmúltban (1990) írt életrajzírója megállapítja: „*A P. Casani által vezetett noviciátus időszaka hősi korszak volt: teljes volt a szilencium, a meditáció szinte folyamatos, az engedelmség pontos, gyakoriak a testi próbák: szigorúak a böjtök és a virrasztások... Minthogy ekkor még nem léteztek a Konstitúciók, minden novicius a magiszter személyéből sugárzó buzgóság által épült*”.

Az általa nevelt noviciusok közül kiemelkedik *Glicerio Landriani* (1588-1618), aki Kalazanci Szent József egyik legkedvesebb társantitványa volt, s aki szentség híretől övezve halt meg harminc évesen,

1618. február 15-én, a Santa Maria in Via templom melletti noviciátus épületében, s ott állt mellette P. Casani. Landriani hősi erényei, amelyeket az Egyház hivatalosan 1931-ben ismert el, fénylő példája napjainkig a nevelői apostoli munka, különösen a gyermekek, az ifjak és a felnőttek hitre tanítása számára. Ennek szentelte ugyanis életét Landriani már a „*Kegyes Iskolák*” világi Kongregációjának tagjaként is, 1612-től kezdve, még mielőtt megkezdte volna a noviciátus időszakát.

P. Casani akkor is szíven viseli a novíciusok és növendékek képzését, amikor nem viselte érte a közvetlen felelősséget. Nagy átéréssel ír erről a kérdésről és kifejezett módon hivatkozik a Rendalapító elképzeléseire: „*Legyen különös gondjuk e növendékekre, mert ezt szeretné Atyánk*” (1624. június 7). Másutt így ír: „*Foglalatoságaim közül leginkább sajátomnak és a legfontosabbnak a noviciátusról történő gondoskodást tartom, mert ez képezi Rendünk alapját... Azt kívánom, hogy a novíciusokat úgy nevelje, hogy teljesen átérezzék az Istennel kapcsolatos dolgokat, hogy ezekkel kitüntetésen és jámboran foglalkozzanak. Szeretném, ha a szent szegénységben egészen kiválóak volnának, megbecsülnének mindent, ami hozzánk, házunkhoz és templomunkhoz tartozik és hogy olyan kitartóan törekedjenek a legmagasabb Szegénység után, hogy megvessenek minden dolgot, még ha egészen apróságról van is szó, amiről lemondanunk ésszerű lehet...*” (1634. szeptember 22).

Minden szerzetes intézmény fejlődése, amint azt Casani gyakorta mondta, tagjainak megfelelő felkészítésén múlik. Éppen ezért „*legfontosabb teendőinek egyike*” Rómában, Genovában, Nápolyban és később Morvaországban is a fiatal szerzetesek felkészítése volt, akikre nemegyszer személyesen ügyelt még akkor is, amikor tartományfőnökké nevezték ki. Ezt a különleges hajlandóságát emeli ki nem csupán azoknak a tanúságtétele, akik novíciusmesterüket tisztelheték benne, hanem az a gondosság is, amellyel a „*Novíciusok Reguláját*” megírta, valószínűleg 1617 márciusában-áprilisában, a „*Kegyes Iskolák Páli Kongregációjának*” 1617 március 6-i hivatalos elismerése után. E munkát maga Kalazancius bízta rá, aki különösen alkalmasnak tartotta őt erre a feladatra. 10 alapvető szempontot nyújtott számára irányelv-

ként a megbízatás elvégzéséhez. Később ugyanó dolgozta ki az „*Istenanya Szegényeinek Közönséges Reguláját*” is, amely az egyéni és közösségi szerzetesi élet ragyogó keretét szolgálja. A lelkeség, amely ebből a Regulából árad, évszázadokon keresztül, gyakorlatilag a II. Vatikáni Zsinatig átítatta és meghatározta sok-sok piarista nemzedék képzését.

3. Az apostoli munka különleges formája életében: a nevelés

Pietro Casani szerzetesi élettapasztalatának és életszentségének radikális volta Isten terve szerint nem csupán arra szolgált, hogy személyesen jobban bekapcsolódhasson a világ megváltása krisztusi művének misztériumába, hanem arra is, hogy sajátos szerepet töltsön be az Egyház küldetésében. E sajátos szerep a *nevelői apostoli munka*, amelynek célja az emberi személy fejlődésének elősegítése és az evangelizáció az üdvösség felé vezető úton.

E sajátos küldetés lassanként bontakozott ki Pietro Casani életében.

Kezdetben Leonardi Szent János nyomdokain a megújult szellemiségű papi apostoli munka kötötte le. E lelkipásztori tevékenység központjában a lelkek üdvösségének szolgálata állott, és fő eszközei a prédikáció, valamint a szentségek kiszolgáltatása voltak. Ő azonban már ebben a környezetben is előszeretettel foglalkozott a fiatalokkal, akiknek irányában ellenállhatatlan vonzalmat érzett a hittel átítatott szeretet természetességével. Ahogyan mások fogalmazták meg róla: „*csodálatraméltó tehetsége volt a fiatalok meghívására*”. E különleges adottságának nyilvánvaló jele volt papságának első éveiben a luccai Havasboldogasszony Kongregáció megalapítása a gyermekek és ifjak számára.

Ezután következett be találkozás a Rómában Kalazanciussal és a „Kegyes Iskolákkal”. 1614-ben készséggel vállalkozott a két kongregáció egyesítésében való részvételre, három esztendővel később pedig úgy döntött, hogy a „Kegyes Iskolák Rendjében” folytatja nevelői

apostoli munkáját. E döntését hosszan fontolgatta és megszenvedte; az a szándék vezérelte, hogy az Úr által neki szánt sajátos küldetést folytassa. Minden bizonnyal nem volt könnyű ez a választás egy fiatal szerzetes számára, akit személyes kapcsolat is fűzött ahhoz a kongregációhoz, amely kora fiatalságában befogadta őt. E kongregációban nemcsak fiatalsága lelki mestereit és sok-sok társát hagyta el, hanem tulajdon édesatyját is, Gaspare Casanit, aki 1610-ben lépett be oda. Úgy tűnik, semmilyen különös ellenérzés vagy értetlenség sem ösztönözték Casanit az eltávolodásra, hiszen mindig is érdeklődést és megbecsülést mutatott volt rendtársai irányában. Ami a „Kegyes Iskolák Rendje” melletti elköteleződésre indította, az a „legmagasztosabb szegénység” és a „szegény” gyermekek között végzett apostoli munka volt.

Ezt az apostoli munkát úgy határozta meg ő maga, mint „igen magasztos és igen hasznos foglalatosság nemcsak Róma, hanem az egész világ számára”. Teljes önátadással vetette magát ebbe a munkába, biztos volt benne, hogy ezzel az Úr hívására válaszol. Válasza valóban teljes volt: tökéletes készséggel állt új szerzetesi családja rendelkezésére és fáradhatatlanul dolgozott Kalazanci Szent József oldalán műve megszilárdításán és terjesztésén.

Legnagyobb érdeme az volt, ezt kimondhatjuk bátran és túlzás nélkül: felfogta, megértette és tevékenyen segítette Kalazancius felismerését: *a tridenti zsinat utáni Egyház legfőbb célkitűzése, vagyis a társadalom átalakulása, csakis a lelkiismeret nevelése révén válhat valóra; ez pedig kizárólag „a teneris annis” (a kisgyermek kortól kezdve) lehet megvalósítani, kiterjesztvén ezt mindazokra, akik kényszerűségből nem részesülhettek ebben a nevelésben.* Az erős, fejlett növényt nehéz már meghajlítani, de a növés előtt álló kicsi magoncot könnyű még irányítani. Ez Isten kertjének nem csupán néhány kiváltságos növényére igaz, hanem minden fára, ami az Úr mezején növekszik. Ez volt Kalazancius alapvető felismerése: *a jámborságot és műveltséget (pietas et litterae) kell adni mindenki, különösen a szegények számára, a legkorábbi fiatal kortól kezdve.* Ez pedig nem más, mint az ingyenes népiskola a személy fejlődésének és evangelizációjának elősegítésére.

Pietro Casani nemcsak megértette mindezt a maga teljes mélységében és forradalmian evangéliumi lényegében, hanem tökéletesen meg is valósította ezt az elképzelést. Az Úr nevében, 45 éves korában, vagyis élete teljében rálépett a nevelésnek erre az új útjára.

Igaz ugyanakkor, hogy amikor a lelkek java megkívánta, továbbra sem mondott le a papi apostoli munka gyakorlásáról az iskola keretein kívül: prédikációkon, népmissziókon, gyóntatással, testvériségek létrehozásával, sőt ördögűzések végzésével is, mindenkor a vallási szabályok pontos betartása mellett és úgy, hogy sohasem szenvedett csorbát elsődleges feladata a nevelői apostoli munka.

Sajátos szerepe, amit a Rendben belül vállalt, különleges tulajdonságaival magyarázható: úgy adódott, hogy inkább az „*oktatás megszervezése*”, mint maga az „*oktatás*” lett a feladata, hiszen vezetői megbízásokban részesült, s ez nem tette számára lehetővé, hogy a gyermekekkel állandó és közvetlen kapcsolatban álljon. Idejének legnagyobb hányadát az kötötte le, hogy szerzetes-tanárokat készített fel, helyiségeket és felszereléseket szerzett az iskolai tevékenységhez, megszervezte a tanári kart és az órarendet, tankönyveket szerzett be, sőt írt személyesen, órákat látogatott és ifjúsági rendezvényeket (akadémiákat, kongregációkat, színi előadásokat) készített elő. Óriási szervezői munkát végzett a Regula és a Konstitúciók szellemében, szem előtt tartva Kalazancius gyakori és részletes iránymutatását, amelynek célja mindenkor az emberi személy fejlődése és az evangelizáció volt.

Casani sohasem tévesztette szem elől a „Kegyes Iskolák Rendjének” ezt a célkitűzését. Ezért nemcsak az elért sikereket köszönte meg mindig Istennek (a „*Deo gratias*” visszatérő formula leveleiben), hanem mélységesen bánkódott azok fölött a hibák fölött, amelyeket a szerzetesi élet szabályainak megtartásában tapasztalt, ezek minden, a nevelői küldetésre vonatkozó következményével. Ebben az esetben, vagyis amikor olyan szerzetesek akadnak, akik „*nem szolgálgják az Urat, hanem ellene dolgoznak az iskolában*” (e szavakkal írja ezt le egy bizonytalan évjáratú, talán 1638-as emlékiratában), a legjobb eszköz ezeknek az eltávolítása. Aggodalma olykor már-már a pesszimizmust súrolja, de a legnehezebb pillanatokban, amikor az egész Rend

zátonyra futni látszik külső és belső problémák feltorlódása következtében, ő lesz Kalazancius követe, „imoka”, talán egyes, magasrangú egyháziaknak írt kérvények és emlékeztetők szerzője is az ő nevében, csakhogy minden veszélyt elhárítson a Rendtől, amelyet maga Kalazancius oly megindító szuperlatívusz-sorral írt le híres *Memoriáléjában*, amelyet 1621-ben Tonti bíboroshoz intézett: „*e mű valóban a legméltóbb, legnemesebb, legérdeműsabb, legalkalmasabb, leghasznosabb, legszükségesebb, legtermészetesebb, legésszerűbb, legjobb, legkedvesebb és legdicsőbb*”

A lehető legaktuálisabb erkölcsileg szétesett társadalmunkban a fiatalok keresztény nevelése ezen úttörőinek példája. Ma éppúgy, csakúgy, mint egykor és mindig, a társadalom reformja az iskolai osztályterekben válik valósággá, ott lel igazi alapot: „*E szolgálat buzgó teljesítése - mint azt Kalazancius a „Kegyess Iskolák Rendje” Konstitúciónak Előszavában írja - a keresztény társadalom megújulásának alapja... Ha ugyanis, az ifjak kora gyermekkoruktól komoly képzést kaphatnak jámborságban és műveltségben, méltán remélhetjük, hogy életük egész folyása boldog lehet*”

Az a hangsúly, amelyet napjainkban az Egyház a katolikus iskolákra helyez az evangelizáció és üdvözítő küldetése területén, a legjobb megerősítés abban a tekintetben, hogy Boldog Pietro Casani élete és műve értékes üzenetet hordoz a mi korunk számára is, a nevelőknek éppúgy, mint mindazoknak, akik szívükön viselik az Egyház és a társadalom tényleges fejlődését.

4. Szoros együttműködés Kalazanciussal a „Kegyess Iskolák Rendjének” megerősítése és elterjesztése érdekében

Többször utaltunk már P. Casani életének arra a jelentős vonására, amely utolsó harminc évének legfontosabb jellemzője volt: az 1614-17-es hároméves időszaktól kezdve ő lett Kalazanci Szent József első és legszorosabb munkatársa a „Kegyess Iskolák Rendjének” megerősítésében és elterjesztésében. A fenti időrendi összefoglaló adatai közt bön-gészve a következő jellemző elemekre bukkanhatunk: Pietro Casani volt a San Pantaleo-ház első házfőnöke, az 1614-től 1617-ig terjedő hároméves időszak alatt, amikor a Luccai Kongregáció és a „Kegyess Iskolák Rendje” egyesült. Ő volt az első noviciusmester (1617-ben), Kalazancius után elsőként tette le az ünnepélyes fogadalmat, amint a „Kegyess Iskolák Rendje” és Konstitúciói hivatalos elismerést nyertek (1622-ben). Ő volt a Rend első ligúriai tartományfőnöke (1623-ban), majd első nápolyi tartományfőnöke is (1627-ben), valamint az első generálisi megbízott és vizitátor Német Provinciában (1638-ban). Hozza-fűzhetjük még a felsoroláshoz: elsőként követte Kalazanciust Róma utcáin az Inkvizíció foglyaként, 1642. augusztus 8-án és az azt követő nehéz időszakban...

„Elsőségeinek” ez a hosszú sora természetesen nem lehet a véletlen műve, különösen, ha hiszünk benne, hogy az emberek történetét az Isteni Gondviselés alakítja. Casani őszinte és mély szeretete az evangéliumi szegénység iránt elvezette őt a *kénosiszig* - ugyanakkor Isten terve elsőrendű szerepeket rótt rá ennek az evangéliumian új műnek a megszilárdításában és elterjesztésében, amelynek nehéz, de termékeny kezdetét az Úr egy másik olyan szolgájára bízta, akitől szintén idegen volt minden főszerep vállalása. Kalazanci Szent József, akit arra hívott meg az Isten, hogy Róma szegény gyermekeinek adjon hangot és szívet az 1597-es esztendő őszétől kezdve, csak azután látott maga munkához, hogy előbb a magánál alkalmasabb személyeket igyekezett rábírni. Félve bár, de a Gondviselésbe vetett bizalommal kezdett a szent műhöz, lemondva az emberi karrier minden perspektívájáról, mivel, amint ő maga írta egy levelében: „*Rómában megtaláltam Isten szolgálatának*

számomra legjobb módját a szegény gyermekek szolgálatában, és ezt el nem hagynám semmiért a világon”.

Az Evangélium logikája a feje tetejére állítja az emberi tervezést és az isteni tervek megvalósulása azokra a személyekre támaszkodik, akik nem önnön erejükben, hanem Isten támaszában bíznak. Eszerint a logika szerint kell helyesen szemlélnünk Casani és Kalazancius találkozását: *Isten gondviselészerű tette volt ez, amelyel a kicsinyek és szegények: az Evangélium kedvezményezettjei felé forduló evangelizáló intézményt támogatta és megerősítette.* Ez a tökéletes lelki összhang és a közös vágy, hogy a világi dolgoktól elszakadva Istent szolgálják a kicsinyekben és a szegényekben Casanit egészen Kalazanciushoz kötötte és legjelentősebb segítőtársává tette, aki mindig kész volt az áldozatra és a közösség fellelkesítésére, bárhová küldte is őt Kalazancius, hogy a házak alapítása, vagy éppen a fiatal szerzetesek képzése révén terjessze tovább *„ezt a gyümölcsöző intézményt, amit úgy szeretnek és kívánnak egész Európában”* (1645). Okkal-joggal határozta meg Casani szerepét a következőképpen az „*Informatio super dubio*” (ld. *Positio super introductione causae*, 1915, 71.o.): *„Divi Calasancii dexterum brachium atque Ordinis illius columna et basis”,* vagyis *„Kalazancius jobbkeze, Rendjének tartóoszlopa és alapja”.*

A rábízott nehezebbnél nehezebb feladatokat - novíciusmesterség, tartományfőnökség, generálisi asszisztensi megbízatás, generálisi megbízott és vizitátor - a lehető legnagyobb felelősségérzettel végezte. Az egyes személyekkel szemben és nehéz szituációk során kiegyensúlyozottan és tapintattal, hittel és szeretettel járt el. Tudatában volt annak, hogy munkája nem a hatékony szervezet kiépítésének van alárendelve, hanem szolgálni akarta megszentelt életű testvéreit, hogy gyümölcsöző módon végezhesék apostoli munkájukat a szegény ifjak javára. Felelős tiszteinek ellátásában hiven megfelelt azoknak az ajánlásoknak, melyeket maga intézett az előjárókhoz a fent említett *„Pusilli gregis idea”* című munkájában: *„Arra biztatjuk az Úrban e kicsiny nyáj valamennyi előjáróját, Isten előtt szólítva őket buzgón lángoló hittel, hogy minden vezetőként vigyezt tettükben törekedjenek a keresztény egyszerűségre, a vallásos őszinteségre és a jólelkúségre, ezekben áll*

ugyanis a szentek bölcsessége". A továbbiakban felhívja a figyelmet azokra a veszélyekre, amelyekbe az előjáró belesodródhat: „*Tartsák magukat a lehető legtávolabb minden politikus kétszínűségtől, a világ ravaszágától és attól a bölcseségtől, amelyet Szent Pál „a test bölcsességének” nevez, és mutassanak rá, hogy ez a magatartás Istennei ellenséges - tartsák azt tehát a maguk ellenségének is*”.

A Rend első Egyetemes Káptalanjain a „Kegyess Iskolák” élete és jövőbeli fejlődése szempontjából sarkalatos kérdéseket tárgyaltak. Casani részvétele jelentősen hozzájárult azoknak a súlyos problémák megoldásához, amelyek a szerzetesi család növekedéséből és a Rend elterjedéséből adódtak. Ez utóbbi helyzet ugyanis, amint arra rámutat Severino Giner idézett művének 21. fejezetében, problémaként, méghozzá igen súlyos, a Rend életét fenyegető problémaként vetődött fel. Valójában más, még súlyosabb és összetettebb okok vezettek el később a Rend megszüntetéséhez, pontosabban „*világi, fogadalom nélküli kongregáció*”-vá degradálásához, amely 1646-ban következett be, X. Ince pápa breveje nyomán. Ez a súlyos megpróbáltatás ideje volt, amely sohasem hiányzik Isten műveiben.

Az új házak és iskolák alapítása iránti igény, a különféle lelkipásztori és nevelői megfelelően felkészített szerzetesek hiánya, valamint a szerzetesek fajtái (papok, munkás klerikusok, testvérek) közötti viszonyok tisztázása - mindez számos gondot vetett fel és élénk vitákra adott okot minden szinten. Megoldásukra különféle nézőpontból különféle megoldásokat javasoltak, maga Kalazancius és Casani is, mindenkor természetesen a kölcsönös megbecsülés megtartása mellett. Hozzájárult ezekhez a problémákhoz még néhány pártütő irigysége, féltékenysége, személyes ambíciója, ebből következően a felszínes pletykálgatás és a súlyos rágalom. Ezek együttesen váltották ki aztán az apostoli vizitációk és kontravizitációk sorozatát, amelyeket nem mindig a legteljesebb pártatlanság és igazságosság figyelembevételével végeztek el a megbízottak. Az eredmény az lett, hogy a Rend belső fegyelme teljesen felbolydult, magát az alapítót és legközelebbi munkatársait pedig lejáraták.

Kalazanciust ezért „*második Jób*”-nak is nevezték, miután generális megbízatását előbb felfüggesztették, majd meg is szüntették, majd pedig arra kényszerült, majdnem kilencven esztendőskorában, hogy végignézze Rendje megalázó lefokozását 1646-ban. „*Costantes estote et videbitis auxilium Dei super vos...*” (legyetek kitartóak és akkor meglátjátok majd az Isten segítségét) - írta a szent öreg utolsó, 1647. május 20-án kelt levelében. Ezzel hangsúlyozta a Gondviselésbe vetett megingathatatlan bizalmát, hogy a „Kegyess Iskolák” újra az ünneplés fogadalmas szerzetesrend rangjára emelkedhet majd, amint ez be is következett néhány évvel halála után.

És Casani?

Az első időkben (1635 és 1638 között), amikor még csupán belső problémák jelentkeztek, igyekezett minél kevésbé kivenni a részét a közszereplésből és a Rend szélére sodródni. „*Annyira meg vagyok zavarodva és le vagyok taglózva attól, ami szegény Rendünkkel történik, hogy már azt sem tudom, hol áll a fejem... Elgondolni sem merem, mivé válhat a mi szerzetünk... Minél kevésbé hagyom, hogy bénítsanak e zavaró dolgok, annál nyugodtabb vagyok. Ezt a magatartást igyekszem követni mostantól kezdve, mindaddig, amíg ez a baljós hatás érvényesül...*” (1635. június 18). Addig is imádkozik, és másokat is az imádságra szólít: „*Spero in Deo che dabit his quoque finem. Nem látok más kiutat és gyógyírt, csak az imádságot*” (1635. november 15).

Később, amikor az események valódi üldözés formáját öltik a rendalapító és a Rend ellen, Casani közelebb húzódik Kalazanciushoz, hogy védelmezze személyét és művét. Számtalan emlékiratot juttat el a Pápához, különböző bíborosokhoz és magasrangú személyiségekhez, hogy mentsek meg ezt a szent művet, „*hogy megmaradhasson ez az intézmény abban a tisztaságban, amelyben kezdetben megszületett. E tisztaság jellemezte a Rend életét, a fogadalmak megtartását és az iskolák irányítását is*” (1644. március 10). Ha olykor hajlamos is volt Casani a pesszimizmusra azzal kapcsolatban, hogy sikerülhet-e egyáltalán túllépni a válságon, hitében maga is egyértelműen messzebb tudott tekinteni: „*Ez a kísértés ideje, amikor a Szentlélek arra tanít bennünket, hogy maradjunk meg sziklaszilárdan a számunkra kijelölt helyen,*

amíg elvonomul a megpróbáltatás. Ne tántorítsanak meg bennünket a fenyegetések, ne ijesszenek meg a cselvetések, mert egyszer csak az egész kődbe vész majd...; most nyugodtnak kell maradnunk, hallgatnunk és imádkoznunk kell és bízunk kell Isten segítségével” (1644. február 12). Egészen tömören így fogalmazza meg: *„Legjobb, ha az egész ügyet Isten kezébe helyezzük, ahogy Generális Atyánk is gondolja”* (1644. december 12). *„...miután minden emberi reménységünkben csalódtunk, nem marad más hátra, mi t isteni segítségben bizakodunk, ami mindig eléri azt, aki valóban várja”* (1646. május 5); *„Ostromoljuk az eget könyörgéseinkkel”* (1646. augusztus 25); *„A türelem és az imádság együtt csodákat képes tenni”* (1646. szeptember 22).

Istenbe vetett mélységes hitről és reménységről tanúskodik 1645. január 7-én kelt levele, amelyet P. Michael Geisselbrunnernek írt Nikolsburgba, abba a városba, ahol hét esztendővel azelőtt maga is járt, mint a Rend generálisi megbízottja. Nagy lelkesedéssel dolgozott ott Casani a „Kegyességek” megalapításán, az evangelizáción és a környező tartományok különféle eretnekeinek megtérítésén. Szinte az egész levelet idézzük alább, mert szerintünk tökéletesen tükrözi Casani lelkének gondolatait életének legutolsó időszakában:

„... Legyetek még erősek egy kevés ideig, ó szeretett gyermekeim, mindaddig, amíg az Urat ki nem engeszteli az a sok fáradtság és szenvedés, amit ártatlanul elviseltek. Az Úr bocsássa meg vétkeinket és koronázza sikerrel türelmeteket. Így fog történni: Isten, amidőn megbocsátja bűneinket, megnöveli a ti érdemeiteket. Viselkedjétek férfiakhoz illően, és szívetek vigasztalást fog kapni. Legyen bizalmatok az Úrban. Könyörögve kérlek benneteket, hogy ne csüggedjétek a megpróbáltatásokban, jól tudván, hogy „a szenvedésből türelem sarjad, a türelemből kipróbált erény, a kipróbált erényből remény. A remény pedig nem csal meg, mert Isten szeretete kiáradta szívünkbe a ránk árasztott Szentlélek által” (Róm 5,3-5).

Lehetséges-e, hogy Isten haragja örökké tartson nemzedékről nemzedékre? Bizonyos vagyok benne, hogy rövid időn belül könnyű szellővé változtatja a mostani vihart, s akkor majd elcsendesednek a tenger hullámai... Ajánlom magamat imádságaitokba”.

Befejezésképpen

Amikor P. Pietro Casani 1647. október 17-én a római San Pantaleo-házban meghalt, Kalazancius mellette volt utolsó perceiben is. 19-én ő adta hírül „szenthez illő” elszenderedését, és ekképp erősítette meg mélységes reményét: „Bízunk benne, hogy halálában még nagyobb segítsége lesz Rendünknek, mint életében volt”.

Ez a szentek reménysége, amely túlmutat az emberi látóhatáron, és a hit legtisztább nézőpontjából megpillantja Isten szeretetének kifürkészhetetlen terveit is.

Ugyanebben a levélben beszámol róla, hogy „*teste egész pénteken a templomban volt fejravatalozva és számtalan ember jött el. Most nem szólók azokról a kegyelmekről, amelyeket egyesek kaptak, csak annyit fűzök hozzá, hogy kénytelenek voltunk a testet visszavinni a házba a templomból, hogy elejét vegyük a nép áramlásának...*”. Néhány nappal később ezeket írja levelében: „*szeressenek mindenféle információt Casani életéről, szokásairól és arról, hogy milyen hatást váltottak ki különféle helyeken brevái (a Casani által írt ördögűző imákról van szó), és úgy tűnik, újból felcsillant egy reménysugár Intézetünk szükséges feltámasztásával kapcsolatban. Tisztelendőséged megkezdheti a kutatást afelől is, hogy vannak-e esetleg olyan személyek, akik hajlandóak ezekkel kapcsolatban bármiről tanúskodni, mivel kaptunk már engedélyt erre az Alkormányzó atyától*” (1647. október 26).

Ezek voltak a ma boldogként tisztelt Pietro Casani szenttéavatására tett első lépések, amelyeket maga a rendalapító, Kalazanci Szent József tett meg.

E néhány rövid oldal bezárásakor szomorúan látjuk, milyen keveset is írtunk és milyen sokat kellene még elmondanunk. Ez a kötelezettség megmarad a jövőre nézve, hogy az Egyháznak és a „Kegyes Iskoláknak” ez a kincse előttünk, Isten népe előtt állhasson a harmadik évezred küszöbén. Járuljon hozzá ahhoz, hogy „*újból felcsillanjon egy reménysugár*” az Evangéliumnak a fiatalok számára történő hirdetésével kapcsolatban, azoknak a lelki értékeknek a tanúsága révén, amelyek valóban új reménységet és új életet jelenthetnek az emberiség számára.

A SPANYOL POLGÁRHÁBORÚ

PIARISTA VÉRTANÚI

P. Dionysius Pamplona (1868-1936)

„Isten önnel, odafent újra találkozunk!” - e szavakkal köszönt el P. Dionysius Pamplona a börtönőrtől. Az ő kölcsönadott neki egy ruhakéft, hogy kitiszíthassa reverendáját, mielőtt a vesztőhelyre vezeték volna Monzón város főterére, 1936 július 25-én késő este. Monzónba bilincsbe verve szállították át a közeli Peralta de Salból, ahol P. Pamplona a piarista atyák közösségének házfőnöke és egyben az Huesca tartományhoz tartozó kicsiny település egyetlen plébánosa is volt. E tartomány igen kedves volt mindig is a piaristák számára, mert itt született a Rendalapító, Kalazanci Szent József.

A vértanúhalál egy tevékeny élet megkoronázása volt, P. Pamplona 68 esztendő volt ekkor (Calamocha-Teruelben született 1868. október 11-én). A Rend Aragónia Tartományának számos rendházában végzett plébániai és nevelői szolgálatot. A rendi ruhát 1883-ban, tizenöt évesen öltötte magára, és tíz esztendővel később, 1893-ban zárult le képzésének időszaka a papszenteléssel, amelyben Jaca városában részesült. Zaragoza, Alcañiz, Jaca, Peralta de la Sal, Pamplona és Barbastro városaiban végezte apostoli munkáját tökéletesen engedelmes és szeretetteljes lelkülettel, részben a nevelés, részben a plébániai szolgálat és részben a noviciusképzés területén. Ez utóbbi nehéz feladatot a peraltai noviciátusban látta el egy hatéves időszakon keresztül. Argentínában is tevékenykedett, mint a Buenos Aires-i piarista rendház és plébánia házfőnöke, 1919 és 1922 között.

P. Pamplona mindenütt kitűnt feltétlen nagylelkűségével és mély hittel áthatott lelkületével, amellyel szolgálatát végezte. Nem csupán azt tartotta szem előtt, hogy a felelősségére bízott feladatok legyenek jól ellátva, hanem arra is törekedett, hogy a dolgoknak lelket és mélyebb értelmet adjon, keresve összefüggésüket Istennel és a lelki értékekkel. *„Nagyfokú bölcsességről és elhivatottságról tett tanúbizonyosságot a szerzetesi élet és a nevelői tevékenység elősegítésében, s azon igyekezett, hogy tanítványai ne csupán a tudományokban, hanem az eredményekben is fejlődjenek”.* Ezt egy olyan rendtársa mondta róla, aki számos éven keresztül dolgozott mellette. A plébániai szolgálatban nem

ismert határokat apostoli lendülete és az egyházi közösség iránti odaadó hűsége: „*A templom kulcsait csak a püspökömnek adom oda, akitől azokat megkaptam*” - ezt a határozott választ adta annak a fegyveresnek, aki letartóztatta plébániatemplomából kifelé jövet, miután szentmisét mondott ott, és magához vette az ott őrzött Oltáriszentséget, hogy megmentse a szentségtöréstől.

Ő volt a boldoggá avatott 13 piarista vértanú között az első, aki önként életét adta, megkezdve a piarista család által a hit védelmében hozott áldozatok sorát. A kivégzés helyén is az első hely várt rá, mivel ő volt az egyetlen pap abban a 24 főből álló csoportban, akiket 1936-ban, Szent Jakab napjának szomorú éjszakáján kivégeztek. Krisztus és a Szentséges Szűz nevével az ajkán lehelte ki lelkét, miután keresztet vetett és karjait keresztre helyezte mellkasán. „*Istenért és Spanyolországért lett vértanú*” - e szavakat vésték arra az emlékműre, amelyet Monzón város főterén állítottak kivégzésére emlékezve.

P. Emmanuel Segura (1881-1936)

P. Segura is a Peralta de la Sal-i piarista közösség tagja volt, ahol a noviciusmagiszter nehéz feladata hárult rá. Rendtársaival együtt 1936 július 23-ának délutánján tartóztatták le. „*Néhány perc múlva a legfőbb bíró előtt fogunk állni*” - szólt a fiatal noviciusokhoz és jelöltekhez, amint hírt kapott a közelgő támadásról. Estefelé tartóztatták le, és vezették el az ideiglenes börtönként szolgáló Llari-házba, amelyet a fogva tartott szerzetesek az imádság házává alakítottak. Előjárója, P. Dionysius Pamplona kivégzése után P. Segura vette át a közösség vezetését a börtönben, és bátorította a többieket e fájdalmas pillanatokban. Amikor azután július 28-án reggel felszólították őt és David Carlos testvért, hogy készülődjenek, arra hivatkozva, hogy a fiatalokat át kell adniuk szüleiknek, már érezte földi létének közelgő végét és így búcsúzott el rendtársaiktól: „*Viszontlátásra a mennyországban*”.

A településtől nem messze lőtték le David testvérral együtt, holttesteiket pedig felgyújtották. „*Coelo tegitur qui nullam habet urnam - Az ég borítja azt, akinek sírja nincs*” - írták arra a kis kőből készült emlékműre, amit vértanúságának helyszínén állítottak.

P. Emmanuel 1881. január 22-én született Zaragoza tartomány egy kicsiny falujában (Almonacid de la Sierrában), igen szegény családban. Plébánosa takarítóként ajánlotta be a fiút a piarista atyák zaragozai rendházába. Ez a körülmény vezetett aztán oda, hogy 18 esztendőskorában szerzetesnek jelentkezett, majd 26 éves korában pappá is szentelték a Piarista Rend barbastrói rendházában.

Papként, tanítóként, nevelőként végezte szolgálatát mindazokon a helyeken, ahová engedelmesen fogadta elhelyezését: Barbastróban, Tamarite de Literában, Pamplonában, Táfallában, Torre de Cascajóban és Peralta de Salban. Mindenütt szolgálatkészen és igen alázatosan végezte a rábízott feladatot. Különösen a noviciusképzésben domborodott ki nagy szívjósága, amely a noviciusok számára a valódi anyai szeretetet idézte. Egy őt jól ismerő rendtársa mondta róla: *„Az ismeretlennek megmaradó piarista szerzetes élő példája volt, aki azt vállalta magára, ami legnehezebb és legkevésbé látványos volt”*. Az egyszerűség jellemezte nevelői és papi szolgálatát, és ez tette őt alkalmassá különösen kényes feladatok ellátására, mint a noviciusmagiszterség. Éppen ezt a munkát végezte Peralta de la Salban, amikor a szomorú események során vértanúsorsra jutott. *„Minden amit tett, szintiszta arany volt, a legkisebb álság nélkül - jelentette ki róla egy másik rendtársa -, úgy élt a világban, hogy jót tett és nem csapott zajt”*. Vértanúhalálát is csak a puskalövések zaja kísérte a Peraltából Gabasába vezető kihalt út mentén. A jelenet egyetlen tanúja a gyilkosokon kívül David Carlos testvér volt, aki osztozott vele a vértanúság palmaágán.

David Carlos testvér (1907-1936)

Mindössze 29 éves volt, amikor P. Segurával együtt meggyilkolták a Peralta és Gabasa közti út mellett. Amikor megtudták róla, hogy nem pap, a gyilkosok felajánlották neki, hogy megmenekülhet, ha leveti magáról a piarista szerzetesi ruhát és polgári ruhát vesz. Ezt ő határozottan visszautasította, élete feláldozásával téve tanúbizonyságot megingathatatlan hitéről. Mindez 1936. július 28-án történt; alig több, mint egy esztendeje (1935. június 28-án) tette le az ünnepélyes fogadalmat a

Piarista Tanítórend peraltai házában, ahol néhány évvel azelőtt a szerzetesi ruhát magára öltötte. Egészen halála napjáig itt teljesített szolgálatot a konyháért és a kertért felelős világi testvérként.

David testvér népes (12 gyermekes), és jómódú családból származott. Navarra tartományban, Asartában született 1907. december 29-én, és már kisgyermek korában kiemelkedő vonzalmat mutatott a jámbor élet iránt, ám tanulni kevésbé szeretett. A vidéki élet vonzotta, ahol édesapjával fiatalsága legszebb óráit töltötte. Nővérének, Paulának, aki a piarista szerzetesnők rendjébe lépett elmondta egy alkalommal, amikor egy katonakorában nála tett látogatás után búcsúzkodott, elégedetlen, mivel „*még nem tett semmit Istenért, noha már 21 éves*”. Ezután, minden külső nyomás nélkül váratlanul úgy határozott, hogy piarista lesz, egy „feketébe öltözött” szerzetessel történt emlékezetes találkozás után, aki alamizsnáért fordult hozzá. A szülők érthető módon ellenezték ezt, már csak nem éppen kiemelkedő tanulmányai miatt is; ám ő mégis megtette a végleges lépést. A szükséges próbaidőt Estellában töltötte, majd magára ölhette a piaristák szerzetesi ruháját. A noviciátust annak a P. Faustinus Oteizának a vezetése alatt végezte el, aki néhány nappal őutána szintén vértanúhalált szenvedett.

Mélységes egyszerűség és alázat jellemeze dolgozó napjait, amelyet imában és munkában töltött. Ez utóbbit nagy odaadással és hozzáértéssel végezte a kertben és konyhában. „*Nap mint nap egyre boldogabbnak érzem magamat*” - írta nővérének, Paulának. Még tisztábban szól boldogságáról a rokonaihoz írott levélben: „*Mekkora boldogságra leltem ebben a házban! Ne bánkódjatok miattam, mert ha láthatnátok szívemet, olykor ki akar ugrani helyéből. akkora örömet és elégedettséget élek át!*”

A legnagyobb fájdalmat az okozta számára, amikor útban a vértanúság helyszíne felé meglátta, miképpen gyalázták meg a katonák a peraltai rendház templomát és szent berendezését, és hogy lerombolták a templom előtt álló Kalazanci Szent József szobrot. A vértanúhalál ezzel szemben Isten különleges ajándékaként fogta fel, amely megnyitotta számára a mennyország kapuit, hiszen mindig erre vágyott mély hittel.

P. Faustinus Oteiza (1890-1936)

„Ha alkalom nyílik rá, hogy kiontsam véretem Jézus Krisztussal, az isteni kegyelem segítségével szívesen fogom megtenni. Lehet-e ennél jobb sorsa embernek?” - ezt írta P. Faustinus Oteiza rokonainak 1931-ben, a spanyolországi mélyreható politikai változások után, amikor megkezdődtek az egyházellenes és vallásellenes megnyilvánulások. Ezidőtájt a peraltai piarista novíciusok magisztere volt, ahova rögtön Terrassában, 1913. szeptember 14-én történt pappászentelése után helyezték előljárói. Sok éven át a település egyetlen elemi iskolájának tanítójaként dolgozott, amelyet a piaristák a Rendalapító szülőházában tartottak fenn. 1926 és 1931 között novíciusmagiszter lett, ám ezt a megbízatást megrendült egészségi állapota miatt nem tudta tovább ellátni. Ezután utóda, P. Emmanuel Segura segítőjeként folytatta szolgálatát.

Mindössze 46 éves volt, amikor elszenvedte a vértanúhalalt Florentinus Felipe testvérral. Ők maradtak utoljára a peraltai öt fős piarista közösségből, miután rendtársaik, Dionysius Pamplona, Emmanuel Segura és David Carlos megelőzték már őket a vértanúságban.

1890 február 14-én született a Navarra tartománybeli Ayeguiben. 15 esztendősen lett piarista novícius, miután kijárta az estellai piarista iskolát. Mélységesen jámbor lelkülete mellett az indította erre a lépésre, amikor egy ízben látta a közeli Irache piarista klerikusainak hosszú sorát.

Nevelői szolgálata és az a lelkesedés, amivel novíciusmagiszteri feladatát ellátta, nem csupán azokban hagyott mély nyomot, akiket valaha nevelt, hanem a falu népében is, akik nagyra becsülték mélységesen jámbor lelkületét, nagy szeretetét és lángoló lelkesedését, amivel papi munkáját végezte. Két „szerelme” volt: az Oltáriszentségben rejtőző Jézus (a „szép Szerelmes”) és a Szentséges Szűz Mária, akinek minden nap egy „virágkoszorút” ajánlott fel jócselekedetekből. „Szeresd és szerettesd meg Máriát” - írta naplójába. Valódi szenvedéllyel tisztelte P. Faustinus Kalazanci Szent Józsefet is, és ezt igyekezett szelíd szeretettel átadni novíciusainak is. Többek között arra is volt gondja, hogy a

Peraltában, a Szent szülőházában épített, és neki szentelt templomot felújítják.

Ő lett a krónikása a piarista közösség 1936 július 23-án bekövetkezett letartóztatását követő eseményeknek, amelyekről néhány levélben beszámolt a tartományfőnök atyának és az előtte meggyilkolt rendtársak hozzátartozóinak: „...sok kilométeres körzetben én vagyok az egyetlen életben maradt pap mindezidáig. Ha az Úr szólít, készen állok, ez a sors vár rám”. Az Úr pedig augusztus 9-én délután szólította magához vértanúi közé, az idős Florentinus testvérral. A Peraltából Azanuy felé vezető út mellett végezték ki őket.

Florentinus Felipe testvér (1856-1936)

Nyolcvan esztendő sora sem volt elegendő, hogy megkíméljék őt a kegyetlen haláltól. Az Úr hosszú élete jutalmául neki is a vértanúság koronáját szánta. Példamutató szerzetes volt, alázattal és egyszerűen végezte szolgálatát az Isten és a felebarátok iránti szeretetből.

Huesca tartományban, Alquézarban született, 1856 október 10-én. 20 éves volt, amikor éppen Peralta de la Salban magára öltötte a szerzetesi ruhát, ugyanott, ahol a vértanúságához vezető tragikus események érték. Úgy jutott el a szerzetesi életre, hogy egyszerű házimunkát végzett egy családnál, amelyik a barbastrói piaristák ismerőse volt. Zaragozában világi testvérként tett egyszerű fogadalmat 1880-ban (ugyanitt tett ünnepélyes fogadalmat is 1883-ban), majd hosszú szerzetesi életének éveit a Rend Aragónia tartományának különböző rendházaiban (Tafalla, Molina de Aragón, Pamplona, Alcañiz, Cascajo, Tamarite de Litera, Zaragoza, Peralta) töltötte a konyha és a refektórium körüli szolgálatban, példamutató szerzetesként.

Szelíd és engedelmesre hajló ember volt, úgy végezte munkáját, hogy „*elhalmozta szeretetteljes figyelmével az atyákat és a testvéreket, szívélyes volt a hozzá hasonlókkal és mindenkor tisztelettudó előljáróival szemben*”, amint egy halála után írt visszaemlékezésben olvassuk. E szavak híven tükrözik Florentinus testvér jellemét és természetéből fakadó szívjóságát.

Élete utolsó Peraltában töltött éveiben, amikor egészségének megrendülése miatt kézi munkát már nemigen végezhetett (mind súlyosabb vakság, süketség és folyamatos gyomorfájdalmak), sok időt töltött imában, a rózsafüzérrel kezei között. Így emlékeztek rá kegyetlen halála után azok, akik látták élete utolsó heteiben, amikor a falu forradalmi tanácsa a peraltai Zaydín-házba záratta, mielőtt augusztus 9-én ki-mondta rá a halálos ítéletet.

Amikor beszállították az autóba P. Oteizával, hogy a kivégzés helyére vigyék őket, ezt kérdezte rendtársától, mivel nem tudta mi történik: „*Hova megyünk?*”. „*A halálba, testvérem*”, válaszolta az. „*Azt mondd, atyám, hogy az égbe megyünk?* - kérdezte erre - *Mit tehetünk, ha ez az Isten akarata?*”. Miután vértanú társától megkapta az áldást, arca felragyogott és szemeit az égre emelte, hogy köszönetet mondjon Istennek.

P. Enricus Canadell (1890-1936)

Katalóniában, Barcelona városában élt az a 73 piarista, akikre tragikus sors várt 1936-ban. Közülük négyen emelkednek ma az oltárookra, köztük P. Enricus Canadell is.

Gerona tartományban, Olotban született 1890 június 29-én, egy anyagilag szegény de keresztényi erényekben gazdag család utolsó, ötödik gyermekeként. P. Enricus Canadell két fivére volt még pap, egyikük piarista szerzetes, csakúgy, mint ő, a másik egyházmegyes pap a geronai egyházmegyében. Szülővárosa piarista iskolájában megfelelő környezetre talált, ahol tanulhatott és meghozta a hivatására vonatkozó döntését 14 esztendőskorában. Moir városában lett piarista novicius jelölt, majd itt töltötte a noviciátus időszakát és itt tett szerzetesi fogadalmat is 1907 augusztus 8-án. Irachében és Terrassában végzett filozófiai és teológiai tanulmányai végeztével Léridában szentelték pappá, 1913 december 20-án.

Nevelői és papi szolgálatát Matarn, Balaguer és Barcelona (Miasszonyunk és Szent Antal Intézet) piarista intézményeiben végezte tanárként, a Miasszonyunk Intézetben iskolatitkárként is működött. A kalazanciusi apostoli munkájáról tanúságok egybehangzóak: a tanítás

és a jámborság mélyen összekapcsolódott benne abban a szándékban, hogy Krisztust elvigye a gyermekekhez és az ifjakhoz. Különösen az Oltáriszentségben lelta meg lelki élete és apostoli munkája támaszt. Nagy buzgalommal szervezte meg a „szentségimádási turnusokat” a matarñi kollégiumban, elősegítve tanítványaiban az eucharisztikus áhitatot és a gyakori szentáldozást. *„Nagyon örülök neki - írja -, hogy Isten ehhez az eszközhöz folyamodik, hogy a gyermekek még egy kicsit jobban szeressék őt”.*

Igen élő volt benne a vágy, hogy folytonosan képezze magát, és így minél jobban végezze nevelői és papi feladatát. Eppen ezért nem kevés időt szánt erkölcszociológiai és szent retorikai könyvek olvasására. Az igehirdetésben ugyanis a hívek nagy hasznára fejtette ki tevékenységét, mindenki nagyra becsülte tudását és stílusát. Ennek ő tudatában is volt: *„Adjunk hálát az Istennek - írta nővérének -, hogy ezt a szegényes eszközt is felhasználja a lelkek javára. Úgy gondolom, ez életem legfőbb célja: megszentelni életemet és annyi jót tenni, amennyit csak tudok”.*

Amikor, számos fájdalmas esemény után végül letartóztatták nővére házában, Olot városában, ahova a papok lemészárlása elől menekülve érkezett, megvallotta, hogy piarista szerzetes: „Nem kell több - szólt durván a fegyveresek vezetője -; követned kell bennünket”. Ő így szólt még könnyező nővéréhez: *„Viszontlátásra a mennyországban!”*. Ezután egy rövid autótúra volt már csak hátra, miközben hóhérai ütlegették, mivel nem volt hajlandó elárulni két pap testvérének rejtekhelyét. Castelfullit közelében lőtték le, 1936 augusztus 17-én. P. Henricus Canadell 46 éves volt.

P. Matthias Cardona (1902-1936)

A 34 esztendő, éppen csak 4 hónapja felszentelt P. Matthias Cardonát (1936 április 11-én szentelték pappá a calahorrai püspöki kápolnában) a Castellón tartománybeli Vallibona közelében gyilkolták meg. Ugyanebben a városban született 1902 december 23-án.

Meglehetősen rögzös volt útja a szerzetesi életig és a papságig, de töretlen volt mindvégig benne a szándék, hogy teljesen az Úrnak szen-

telje életét és jövedő apostoli munkát végezzen. A legfőbb nehézséget családjának nyomorúságos szegénysége jelentette, ami arra indította szüleit, hogy fiukat vegyék ki a piaristák morellai noviciátusából jelöltkorában, ahol 12 évesen kezdett tanulni, hogy hivatása útján járhatson. Ekkor azonban munkába kellett állnia, hogy segíthesse családját. Legalábbis így gondolkoztak a szülők, de nem ez volt vele Isten terve. A plébános fellépése révén munkát kapott Barcelonában, a Keresztény Iskolák Testvéreinek Kollégiumában, ahol meg is maradt derűs légkörben és mindenki által szeretve egészen 20 esztendőskoráig. Ekkor felszólítást kapott, hogy tegyen eleget sorkatonai szolgálatának.

Az Úr Sr. Anna Maria Ferrer révén segítette tovább, aki anyai pártfogásába vette őt a málagai katonai kórházban. *„Úgy tűnik nekem, hogy Isten mást akar Önnel”* - tanácsolta neki a szerzetesnő. 27 esztendősen találkozott azután a piaristák katalóniai tartományfőnökével és újra belevágott a papság felé vezető útba. Szabályos teológiai és filozófiai tanulmányai után, 34 éves korában jutott el a felszentelésig, 1936 Nagycsütörtökén, vértanúhalála előtt nem sokkal.

Ünnepélyes fogadalma napján, amit piaristaként 1934-ben Nagyboldogasszony ünnepén tett le, a következőket írta Sr. Anna Mariának: *„... vannak olyan napok, amikor az ember érzi, hogy kapcsolatban áll Istennel, úgy átítatja jelenlétének édessége, s az ember felkiáltani kényszerül Jákobbal: Valóban Isten van itt!”*. Ezt a lelki valóságot élte át élete utolsó napjaig, amelyen a forradalmárok vallásellenes gyűlölete meggyilkolta őt. Az erőszakhullám különösen 1936 július 18-a, a hadsereg fellázadása után csapott magasra.

P. Matthias Barcelonában, a Szent Antal Intézet piarista közösségében élt, amikor a körülmények arra kényszerítették, hogy a nővérénél keressen menedéket Vallibonában. 1936 augusztus 17-ének délutánján történt letartóztatásának részletei kidomborítják bátorságát és hitét: *„Nyugodt és derűs vagyok - mondta nővérének, aki meglátogatta őt a fogságban -, készen vagyok életemet adni Istenért”*. Egy másik pappal, Don Emmanuel Meseguerrel együtt végezték ki Villabona környékén, augusztus 20-án.

P. Franciscus Carceller (1901-1936)

„Az az álmom, hogy megismertessem Jézus Krisztust a fiatalokkal, hogy megmentsem őket, s az Úr testet és lelket adott számomra, hogy ezt megtehessem” - írta levelében P. Franciscus testvérének, P. Petrusnak, aki szintén piarista szerzetes pap volt.

Különleges család volt P. Franciscus családja, hiszen az elsőszülött kivételével a többi hat testvér mind szerzetes lett: Jacobus, Franciscus és Petrus piarista, Domenicus és Emmanuel ágostonrendi, Maria pedig, az egyetlen lány, domonkos nővér. Ebből sejthetjük, milyen jámbor légkörben tölthette gyermekkorát szülőfalujában, a Castellón tartománybeli Forcallban, ahol igen sok volt akkor a szerzeteseket és papokat adó család. 13 éves korában (1901 október 3-án született), miután (amint mondták: „csodával határos módon”) kigyógyult egy térdbetegségből, ami miatt nem tudta azt behajlítani, belépett jelöltként a piarista atyák morellai noviciátusába, ahol kitűnt jámborságával és szorgalmával, amelyek mindvégig jellemezték. *„Példaszerű ifjú, igen szereti a csendet, a szerénységet, a pontoságot, a kötelességteljesítésben nem tűr nemtörődömséget, igen jámbor és összeszedett”*: így foglalta össze alakját P. Valentinus Caballero, az emberi szív nagy ismerője.

Léridában, 1925 szeptember 9-én pappá szentelték, miután Irachében filozófiát és Alellában teológiát tanult, piarista szolgálatát Barcelonában kezdte végezni, eleinte a Szent Antal Intézetben, majd a Miasszonyunkról elnevezett iskolában. A tanításon túl, amelyben kiváló tanári és nevelői képességeit kamatoztatta, a fiatalok közt végzett apostoli munkája kiterjedt egy Actio Catholica-csoport szervezésére és vezetésére, amit ő kezdeményezett elsőként a Miasszonyunk Intézetben. *„Az apostoli munka volt életének központi gondolata és érzése - mondotta róla egyik tanítványa -; ennek szentelte teljes szívét, eszét és akaratát”*. Ez az apostoli munka nem csak lázas tevékenységből állt, hanem mély imádságos lelkület éltette, amely értelmet adott cselekedeteinek és erőt adott neki a nehéz pillanatokban.

Azoknak, akik figyelmeztették a rá leselkedő veszélyre, amikor már keresték őt az 1936 júliusi felkelés utáni tragikus napokban, habo-

zás nélkül így felelt: „*A legnagyobb kegyelem, amivel Isten megajándékozhat, a vértanúhalál, hiszen így biztosan elnyerem a mennyet*”. Ebben a meggyőződésben volt, amikor letartóztatták 1936 augusztus 29-én, amikor édesanyja házában pihent. Mintegy harminc másik pap-pal együtt október másodikáig volt börtönben, amikor elővezették, hogy egy úgynevezett „bíróság” ítéletet mondjon felette. Miután megvallotta, hogy pap, halálra ítélték. Még ugyanaznap kivégezték, a nemrég meggyilkoltak holtteste előtt, a forcalli temető fala mellett. Másnap lett volna 35 éves.

P. Ignatius Casanovas (1893-1936)

Barcelona tartományban, Igualadában született P. Ignatius Casanovas, aki bátyjával, P. Jacobussal együtt életét a Piarista Rendben Istennek szentelte, és kiváló nevelő és pap volt.

Jómódú családból származott (1893 június 15-én született), ám 7 esztendőskorában meghalt édesapja. Mélyen vallásos édesanyja ekkor a piarista atyák nevelő gondjaira bízta őt. Közöttük a jó nevelésen kívül hivatása első jeleit is megkapta, amit képes volt azután tovább fejleszteni és kiérlelni édesanyja iránti nagy szeretete és a jómódú élet kilátása ellenére, amivel az apai örökség kecsegtette. P. Josep Maria Balcells, a piaristák jelenlegi generálisa azt írta róla: „*Többre volt képes azonban az Isten iránti szeretet és a szolgálat iránti elhivatottság, mint a fiúi szeretet, jöllehet ez is egészen különleges erős volt benne élete egész során*”. Moil ban öltötte magát a szerzetesi ruhát, 1909 november 21-én, majd tanulmányait Irachében, és Terrassában folytatta, ahol ünnepeyes fogadalmát 1911 december 11-én tette le. 1916-ban, a Szeplőtelen Fogantatás ünnepén szentelték pappá, Barcelonában.

Piarista szolgálatát a katalóniai rendtartomány számos rendházában (Terrassa, Villanueva y Geltrú, Olot, Barcelona - Miasszonyunk Intézet) végezte élete során, és mindenütt kitűnt mély jámborságával és magatartása következetes voltával. „*Pontos volt szerzetesi és tanítói feladatainak teljesítésében, őrizte a békét és az összhangot a közösségben, nagyra tartották tanítványai, akikkel szeretettel és tisztelettel bánt*”: ezek voltak személyiségének kiemelkedő vonásai azoknak a

tanúvallomásai alapján, akik ismerték őt és közel álltak hozzá. Az allelai noviciátus jelöltjeiben, akiket gyakran felkeresett, hogy zenét és liturgikus éneket tanítson nekik, igen jó emléket hagyott szívjóságával.

Sajátos családi helyzete (édesanyja özvegy volt és egyedül élt) gyakran indította arra, hogy hazalátogasson. Eppen itt tartózkodott 1936 augusztusában is, amikor kitört a forradalmárok vallásellenes dühe. Napjait visszavonultan, imádságban élte, mindig készen állva a papi szolgálatra, azonnal odasietve, ha egy-egy beteghez hívták. Azoknak, akik arra buzdították, hogy rejtőzzön el a letartóztatás elől, Kalazancius egy mondatával válaszolt, amelyet a Szent mondogatott a nehéz pillanatokban: *„Csak az fog megtörténni, amit Isten akar”*. Amikor azután a veszély már egészen közeli volt, ezt mondta édesanyjának: *„Édesanyám, engem meg fognak ölni, de milyen más ennél szentebb és nemesebb célért halhatnék meg?”*

A tragédia szeptember 16-án következett be. A fegyveresek betörték a vidéki birtokra, ahol tartózkodott, letartóztatták, majd egy kilométernyire elkísérte kilenc katona, és itt gúnyosan így szólt hozzá a vezérük: *„Már csak pár perced maradt imádkozni”*. A Miatyánkot a pisztolylövések szakították félbe.

P. Carolus Navarro (1911-1936)

Alig huszonöt esztendősen lett Krisztus vértanúja, amikor egyetlen éve volt a Piarista Rend papja. Valencia tartományban, Torrentében született, 1911 február 11-én, mélyen vallásos keresztény családban, ahol keresztény nevelést kapott. Így hivatása bizonytalankodás nélkül érlelődhetett, csakúgy, mint nővééré, Purificacióné, aki szalézi szerzetesnő lett. Kicsiny korában papot és prédikátort játszott gyermeki ártatlansággal, Később áhítata megerősödött, amikor rendszeresen részt vett a plébániai szertartásokon és különböző vallási társulatok összejövetelein. Néhány esztendőt a valenciai egyházmegyei szemináriumban töltött, majd véglegesen a Piarista Rend mellett döntött. *„Nagy hírt adok tudtodra - írta szalézi nővérének -, méghozzá a következőt: hívást kaptam Szűz Máriától, hogy hagyjam el a világot és szerzetes életet éljek. Követtem az isteni hívást és beléptem a kiváló Piarista Rendbe, ahol*

már egy hónapja novícius vagyok". Ez 1928 szeptemberében történt. Később Albarracínból, ahol szerzetesi fogadalmat tett, Irachéba, majd Albeldába ment filozófiai majd teológiai tanulmányai miatt. Mindenütt kitűnt jókedvével és szeretetteljességével *„ugyanakkor megfontolt, pontos, lángoló hitű és példamutató volt”* - mondta róla magisztere.

1934 augusztus 4-én szentelték pappá az égő hitű és lelkesedésű fiatalembert, aki alig várta, hogy megkezdhesse a piarista szolgálatot, *„hogy Krisztus nyomait követhesse a gyermekek között”*, ahogyan ő maga fogalmazott szüleinek írott levelében néhány hónappal felszentelése előtt.

Ezt azonban csak alig több, mint egy évig tehetette, az albacetei piarista kollégiumban, ahova előjárói helyezték. Az Úr úgy akarta, hogy még közelebb kerüljön hozzá, a vértanúság révén.

Amikor 1936 júliusában az albacetei piarista közösség arra kényszerült, hogy elhagyja a kollégiumot, P. Carolus néhány napig egy tanítványa családjánál vendégeskedett, majd szüleihez utazott, Torrentébe, augusztus 20-án. Ez nem volt biztos hely számára, hiszen felégettek mindent, aminek csak köze volt a szent dolgokhoz: templomokat, kápolnákat, berendezéseket, kolostorokat, stb. A vértanúkról már beszéltek a faluban. *„Ahhoz, hogy valaki vértanú legyen - mondotta P. Carolus hozzátartozóinak - nem csak az kell, hogy valakit meggyilkoljanak, hanem az is, hogy tiszta legyen a lelkiismerete, jót tegyen, megbocsásson gyilkosainak. Nem szabad elfeledni ezt: a megbocsátást, ha a vértanúságra kerül a sor”*. Így írta le saját lelkiállapotát, öntudatlanul kijelentve ezzel, hogy készen áll életét adni Krisztusért. Éppen ezért önként jelentkezett a forradalmi tanácsnál, amikor családját megfenyegették, és nyíltan megvallotta: *„Igen, piarista szerzetes vagyok”*.

Néhány hetet börtönben töltött a falu többi papjával együtt, majd szeptember 22-én a Montserrat felé vezető úton agyonlőtték. Ajkai megbocsátást rebegtek, a „Desamparados” Szűzanyához könyörgött és ezt kiáltotta: *„Éljen Krisztus király!”*.

P. Josephus Ferrer (1904-1936)

Igen jámbor szülők egyetlen gyermekeként született a Valencia tartománybeli Algemesiben 1904 február 17-én. A piarista atyák nevelték: kora gyermekkorától, boldog családi légkörben, ami arra indította, hogy az Úrnak szentelje maga is életét a Piarista Rendben. A szülők nagyon fellelkesültek e döntéstől és Josephus 1919 augusztus 7-én magára öltötte a rendi ruhát. Ezután Irachében végezte filozófiai, majd Masiában és Pilarban a teológiai tanulmányait, és nem egészen 23 évesen jutott el a papszentelésig 1926 decemberében.

Az a tíz esztendő, amit piarista szolgálatban töltött, kiemelte mély jámborságát, kiváló nevelői és tanári képességeit, és még néhány olyan kitűnő képességét, amit rendkívül jól tudott kamatoztatni apostoli munkájában. Ilyen volt zenei érzéke, amit szorgalmasan művelt is, olyannyira, hogy ő lett az albarracíni székesegyház organistája.

Szolgálatát Albacete, Algemesi és Utiel városokban végezte, majd 1934-ben visszatért Albarracínba, mivel ide nevezték ki a novíciusok magiszterévé, mindössze 31 esztendőskorában. Ezt a tényt azért is hangsúlyoznunk kell, mert mutatja mély lelkületét és vallási példamutatását, amelyre eljutott nem egészen 8 papságban és nevelői szolgálatban eltöltött év alatt.

„Adj nekem égető szomjúságot, hogy szeretetedért dolgozhassak és szenvedhessek - olvassuk naplójában - adjál nekem hatalmas vágyat, hogy mindig egyesülhessek Veled. Önts belém szent türelmetlenséget, hogy mindig várja Szentlelkedet”. E szavak jelzik lelkiségének érett voltát, amely érintette az áldozat misztikáját és a kénóziszt: „Add meg nekem a kegyelmet, hogy szenvedve dolgozhassak, mindenkitől elfeledve, hogy senki ne figyeljen rám és ne törődjön velem, egyedül Te...”

Ez a gazdag lélek egészen bizonyosan készen volt a vértanúhalálra, amikor 1936-ban a helyzet hirtelen rosszra fordult.

Eljáráóival egyetértésben Algemesiben tartózkodott, szüleinél, mert ezt a helyet biztosabbnak ítélték meg a vallásellenes gyűlölet tombolása idején. Itt december 9-én letartóztatták, mert ráismert egy forradalmár szomszéd. Börtönbe zárták, majd onnan még aznap este előve-

zették egy rendtársával. P. Bernardus Castillóval, kivették a falun kívülre és barbár módon lemészárolták az út mellett.

P. Joannes Agramunt (1907-1936)

Rövid életére a vértanúhalál tette fel a koronát 29 esztendőskorában, 1936 augusztus 4-én, a Castellón tartománybeli Almazorra mellett. Ugyanitt született 1907 február 14-én.

Derűs gyermekkorát teljesen áthatotta családjának mély jámborsága és a plébániai életben való szorgalmas részvétel, ami felkészítette őt a szerzetesi életre, ahova felvételt kérte még iskolás korában. Családja gazdasági nehézségein bátyja közbelépése segített, aki a castellóni piaristáknál végzett. Ő volt az, aki beszélt az ottani házfőnökkel, és elérte, hogy Joannest felvegyék jelöltként a Masia del Pilar de Godellela-i noviciátusba. Joannes a papságra való készület minden fokozatát nagy elhivatottsággal és komolysággal élte meg: az Albarracínban töltött noviciátust, ahol 1922 augusztus 15-én öltötte magára a szerzetesi ruhát; az Irachéban folytatott filozófiai tanulmányait, ahol teológiai tanulmányait is megkezdte, hogy Masia del Pilarban fejezze be. Ugyanitt tett ünnepélyes szerzetesi fogadalmat is 1928 február 15-én. 1930 decemberében szentelték pappá: tele volt lelkesedéssel és készen állt a kalazanciusi szolgálatra.

Nevelői és papi tevékenységét Gandía, Albacete és Castellón de la Plana piarista iskoláiban végezte, itt teljesedett ki pedagógiai képessége és vallásos jámborsága. Mindezekhez még derűs kedély és jó zenei adottságok társultak, amit kamatoztatott világi és egyházi téren egyaránt nevelői munkájában. Rendtársai és volt tanítványai egybehangzóan töretlen lelkesedését emelik ki. „*Hét tökéletesen átadott esztendő tölthető a tanításban*”, ez lett az előkészület a kemény próbára, amit az Úr fiatalúsága teljében kért tőle.

Szülőfalujában tartózkodott, miután előjárói ide küldték a valásellenes üldözések elől 1936 július 18-a után. Végig kellett néznie a plébániatemplom felgyújtását és az erőszak tombolásának más megnyilvánulásait, egészen letartóztatásáig. Ez akkor következett be, amikor egy igen fontos küldetésről tért hazafelé, miután biztonságba he-

lyezte egy felgyújtott templom romjai között talált szentostyákat. Július utolsó napja volt amikor börtönbe zárták, és itt is maradt egészen augusztus 13-án éjjelig, pedig számos hozzátartozója és barátja tett kísérletet rá, hogy kiszabadítsa őt.

„*Csak az életünket vehetik el, semmi mást*” - szokta volt bátorítani börtöntársait a tragikus percekben. Valóban ez történt vele, miután kivetették egy másik pappal együtt egy elhagyott út mellé, még azon az éjjelen.

Utolsó szavai megbocsátásról szóltak gyilkosai felé, miközben térden állva várta, hogy agyonlőjék.

P. Alfredus Parte (1899-1936)

P. Alfredus Parte utolsó földi lakhelye az „Alfondo Pérez” nevű kísértethajó volt, amely tragikus börtönként horgonyzott Santander kikötőjében. Földi élete 1936 december 27-ért kegyetlen véget, karácsony ünnepe után. Néhány napot töltött a hajóbörtönben, miután La Conchában, nagynénje házában letartóztatták november 17-én. Ide menekült ugyanis, amikor elűzték a villacarriedói piarista kollégiumból. Villacarriedóban 1922 óta tartózkodott és itt végezte piarista szolgálatát teológiai tanulmányai befejeztével, miután Palenciában pappá szentelték 1918 március 3-án.

Burgos tartományban született, Cirreluelo de Briciában, 1899 június 2-án. Getafében, (Madrid mellett) öltött piarista szerzetesi ruhát 1915 augusztus elsején, majd egy évre rá itt tett szerzetesi fogadalmat. Filozófiai és teológiai tanulmányait, amelyeket Irachében kezdett meg, hosszú betegség szakította meg, amely arra kényszerítette, hogy visszatérjen a szülői háza, majd a villacarriedói kollégiumba. A hosszú betegség fájdalmas nyomokat hagyott maga után egyik lábán, úgyhogy sokáig mankóval járt, majd sánta maradt.

E fizikai hátrány ellenére vallási és nevelői apostoli munkáját különleges elhivatottsággal és hatékonysággal végezte. Jó humor és derű jellemezte, amely sokszor hozott jókedvet és vidámságot a szerzetesi közösségbe. „*Épületes volt* - írta róla egy rendtársa - *látni, amint man-*

kóival ilyen vidám, mintha tökéletesen egészséges volna. Mindig mosolygott". Igen pontosan végezte beszerzői munkáját is a rendházban, ami nem kis feladat volt ezekben az időkben, ami a spanyolországi szerzetes közösségekre és katolikus iskolákra köszöntött.

Vértanúhalálának tragikus részletei elegendőek volnának egy dráma megírásához. A hajó gyomrából, ahova más foglyokkal együtt bezárták, egyszer csak hívták, hogy jelenjen meg egy úgynevezett „bíróság” előtt, amelynek a bűnösség megállapítása volt a feladata. Ha összepiszkolja a kezét és kétkezi munkásnak vallja magát, megmenthet-e volna az életét. Köszönetet mondott annak, aki ezt a csejt sugallta neki: „*Nem akarom megtagadni papi és piarista hivatásomat*”. A bírákhoz pedig így szólt: „*Villacarriedói piarista pap vagyok*”.

Ez volt a vég: amint elérte a fedélzetre vezető lépcső tizenharmadik fokát, egy pisztolylövés érte a tarkóját. Csakhamar ott állhatott Ura előtt, akihez olyan közel érezte már magát a halála előtti napokban.

Pietro Casani vagy a spanyol vértanúk közbenjárására kapott imameghallgatásokat , kegyelmeket vagy gyógyulásokat a következő címre kérjük megírní:

POSTULAZIONE GENERALE

Piazza de' Massimi, 4

00186 ROMA

MgSz. Kft

